

JÄRVENPÄÄN KAUPUNKI

OMISTAJAOHJEISTUS

KV 15.11.2010 § 87

Sisältö

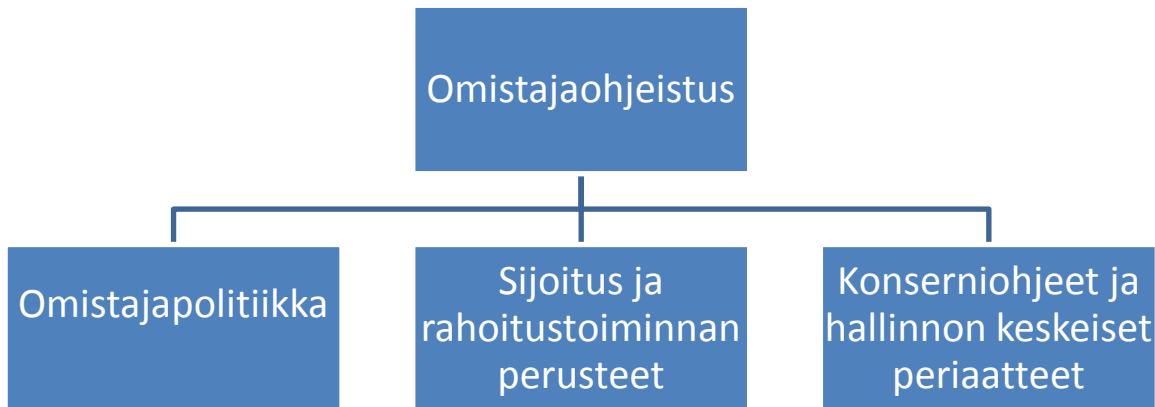
OMISTAJAOHJEISTUS	4
1 Omistajaohjeistuksen tavoite ja tarkoitus	4
2 Konsernin määrittely	4
3 Kaupungin edunvalvonta	6
4 Konsernin kehittämisen tavoite	7
1 Omistajapolitiikan lähtökohdat	7
2 Kaupungin organisaation sisäinen toiminta	7
2.1 Kaupungin suoraan omistama kiinteä ja irtain omaisuus	7
2.2 Brutto- ja nettobudjetoidut yksiköt	8
2.3 Sisäinen taseyksikkö	8
2.4 Kaupungin liikelaitos	9
3 Kaupungin organisaation ulkopuolinen toiminta	10
3.1 Osakeyhtiö	10
3.2 Kuntayhtymä, kuntayhtymän liikelaitos ja liikelaitoskuntayhtymä	10
3.3 Muut yhteisöt ja yhteistyömuodot	11
3.4 Kuuma-yhteistyö	12
3.5 Muut tuotantotavat	12
4 Omistuksesta luopuminen	12
5 Sijoitustoiminta	13
5.1 Sijoitustoiminnan lähtökohdat	13
5.2 Kaupungin toimialaan liittyvä sijoittaminen	13
5.3 Sijoituksilta vaadittavat tuotot	15
5.4 Kassavarojen sijoittaminen	15
5.5 Tytär- ja osakkuusyhteisöjen oma sijoitustoiminta	16
6 Rahoitustoiminta	16
6.1 Rahoitustoiminnan lähtökohdat	16
6.2 Tytär- ja osakkuusyhteisöjen rahoitus	16
7 Takaukset	17
7.1 Tytäryhteisöjen lainojen takaaminen	17
7.2 Osakkuusyhteisöjen ja kuntayhtymien lainojen takaaminen	17
7.3 Muiden yhteisöjen lainojen takaaminen	18
7.4 Tytäryhteisön antamat takaukset ja vakuudet	18
7.5 Tilintarkastajan lausunto	18
8 Kaupungin konserniohjaus	18
9 Tytäryhteisöjen toiminnallinen ohjaus	20
9.1 Toiminnan ja talouden suunnittelu	20
9.2 Toiminnan ja talouden seuranta	21
10 Tytär- ja muiden yhteisöjen päätöksenteon ohjaus	23
10.1 Hyvän hallintotavan noudattaminen	23
10.2 Edustajille annettavat menettelyohjeet	23
10.3 Edustajien velvollisuudet	24
10.4 Edustajien valintaperusteet	24

10.5	Edustajien esteellisyys	24
10.6	Hallintoelinten jäsenille maksettavat palkkiot	25
11	Yhteisön kirjanpidon järjestäminen ja konsernitilinpäätös	25
12	Tilintarkastus ja konsernivalvonta	25
13	Yhteisön sisäisen valvonnan järjestäminen	25
14	Tytäryhteisön hallinto	26
14.1	Riskienhallinta ja vakuutustoiminta	26
14.2	Hankinnat	26
14.3	Tukipalvelujen hankinta	27
14.4	Toimitilojen rakentaminen	27
14.5	Viestintä	27
LIITE 1	Kunnan konsernikokonaisuus ja sen osat (Kuntaliitto)	28
LIITE 2	Järvenpään kaupunkikonserni ja jäsenyhteisöt	29
LIITE 3	Kaupungin edustajan raportointivelvoitteet	31
LIITE 4	Yhteisöedustajien tuki ja ohjaus	32
LIITE 5	Yhteisöjen hallinnon järjestäminen ja hallitustyöskentely	33

OMISTAJAOHJEISTUS

1 Omistajaohjeistuksen tavoite ja tarkoitus

Omistajaohjeistuksen toteuttamisen tavoite on kehittää kaupunkikonsernista kokonaistaloudellinen, toiminnallinen ja hallittava kokonaisuus. Omistajaohjeistus sisältää toimivallan ja toimintaperiaatteet, joilla johdetaan, ohjataan ja valvotaan konsernia. Omistajaohjeistuksen tarkoitus on liittää konserniin kuuluvat yhteisöt osaksi kaupungin strategista johtamista niin, että varmistetaan kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen.

Kuvio 1. Omistajaohjeistuksen osat

Omistajaohjeistuksessa liitteineen määritellään

- omistajapolitiikka eli se, missä muodossa ja millä ehdoilla kaupunki toteuttaa palvelutuotannon edellyttämän omaisuuden omistamisen ja hallinnan (kaupungin oma organisaatio / konserniyhteisöt / muu yhteistoiminta)
- sijoitus- ja rahoitustoiminnan periaatteet eli se, miten kaupunki sijoittaa pääomaa ja kassavaroja omistajapolitiikan toteuttamisen vaihtoehtoihin ja
- konserniohjeilla ne periaatteet ja yhtenäiset toimintatavat, joita kaupunki ja kaupunkikonserniin kuuluvat yhteisöt ja niissä toimivat edustajat noudattavat konsernin ja siihen kuuluvan yhteisön johtamisessa ja hallinnossa

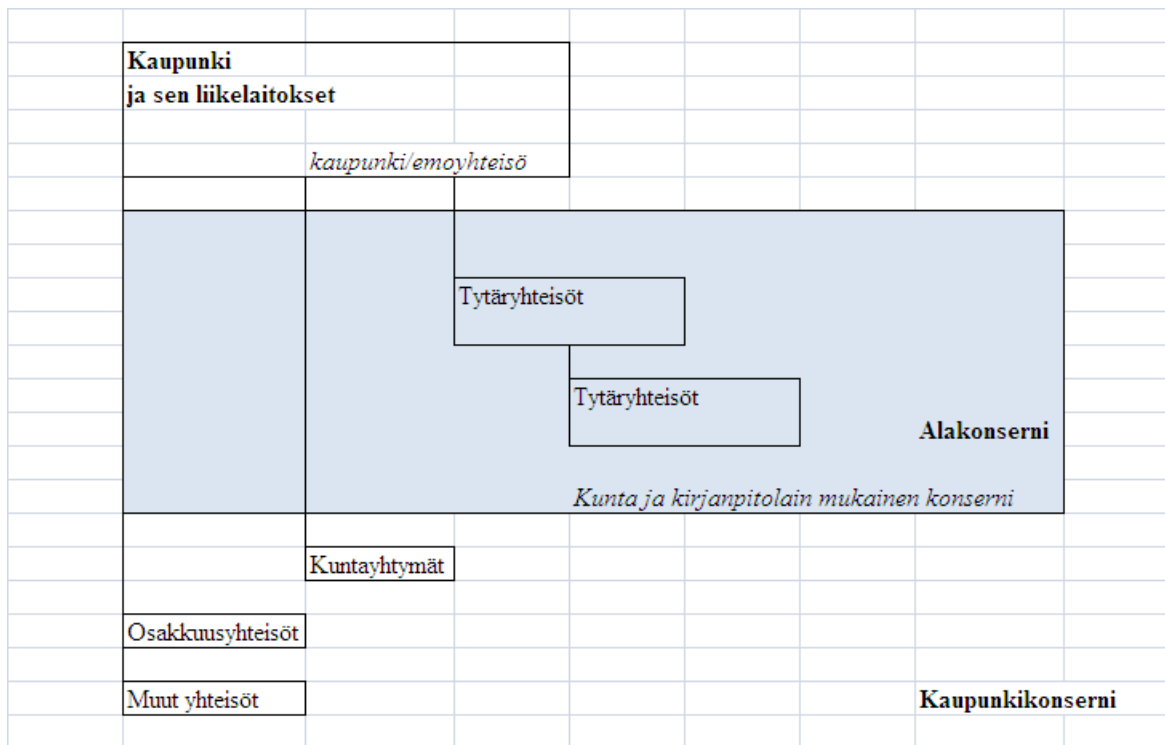
Omistajapolitiikka sekä sijoitus ja rahoitustoiminnan periaatteet muodostavat omistajaohjeistuksen strategiaosion, konserniohje ja hallinnon keskeiset periaatteet ohjeosion. Kaupunginvaltuusto hyväksyy omistajaohjeistuksen ja kaupunginhallitus päättää strategian mukaisesti kaupungin omistajapolitiikan soveltamisesta ja kaupungin edunvalvonnasta. Kaupunginhallitus voi tarvittaessa muuttaa omistajaohjeistuksen konserniohjeosiota. Lisäksi kaupunginhallituksen tehtävänä on valvoa omistajaohjeistuksen noudattamista. Omistajaohjeistuksen liitteet 3, 4 ja 5 ovat kaupunkia sen tytäryhteisöjä ja kaupungin edustajia sitovia. Muiden yhteisöjen osalta liitteen 5 noudattaminen on ohjeellista.

2 Konsernin määrittely

Konsernilla tarkoitetaan emoyhteisön sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa emoyhteisöllä on yksin tai yhdessä muiden konserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa määräysvalta. Konsernisuhteen aikaansaava

määräysvaltasuhde voi perustua myös siihen, että tytäryhteisöllä on yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa määräysvalta toisessa yhteisössä. Käsitteet konserni, määräysvalta sekä tytär- ja osakkuusyritys on määritelty kirjanpitolaissa.

Kuntalaissa määritelty kuntakonserni vastaa kirjanpitolain konsernia. Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeiden mukaan kuntakonsernista tulee laatia konsernitilinpäätös. Kunnan konsernitilinpäätökseen yhdistellään konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen lisäksi kuntayhtymät kunnan omistusosuuden mukaisesti.

Kuvio 2 Kaupunkikonserni Järvenpään omistajaohjeistuksessa

Näissä ohjeissa konsernilla tarkoitetaan kaikkia kaupungin omistuksia riippumatta kaupungin omistusosuudesta tai määräysvallasta. Järvenpään kaupunkikonserniin kuuluvat kaupunki ja ne osakeyhtiöt, säätiöt, yhdistykset ja muut yhteisöt, joissa kaupungilla yksin tai yhdessä tytäryhteisöjen kanssa on määräysvalta sekä kuntayhtymät ja muut yhteisöt, joissa kaupunki on osakkaana tai jäsenenä.

Järvenpään kaupunkikonserni muodostuu seuraavasti

1. Kaupungin muodostavat
  - a) emo ja
  - b) sen liikelaitos

Liikelaitos (Järvenpään vesi) on osa Järvenpään kaupungin organisaatiota. Ne eivät muodosta erillistä oikeushenkilöä, vaikka niillä on oma tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma. Liikelaitos on organisatorisesti kaupungin avainalue. Liikelaitokset määritellään osaksi kaupungin nimettyä palvelualueita/muuta toimintakokonaisuutta ja niiden toiminnasta ja toimivallasta määrätään tarkemmin liikelaitoksen omassa johtosäännössä. Tässä ohjeessa kaupungilla tarkoitetaan kaupunkia ja sen liikelaitoksia.

2. Tytäryhteisöjä ovat sellaiset osakeyhtiöt, yhdistykset ja muut yhteisöt sekä säätiöt, joissa kaupungilla on yksin tai yhdessä toisen tytäryhteisön kanssa määräysvalta. Kaupungilla on määräysvalta kohdeyhteisössä silloin, kun

- sillä on enemmän kuin puolet kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä tai
- sillä on yhtiöjärjestyksen, -sopimuksen tai yhdistyksen, säätiön tai niihin verrattavien sääntöjen nojalla oikeus nimittää tai erottaa enemmistö yhteisön hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenistä, taikka enemmistö sellaisen toimielimen jäsenistä joka nimittää hallituksen tai
- sillä on sopimuksen perusteella edellä selostettua vastaava määräämisvalta.

3. Osakkuusyhteisöjä ovat sellaiset yhteisöt, jotka eivät kuulu tytäryhteisönsä konserniin, mutta joissa kaupungilla on merkittävä omistusosuus ja lisäksi huomattava vaikutusvalta liiketoiminnan ja rahoituksen johtamisessa. Tämä tarkoittaa vähintään 20 % omistusta osake tai vastaavasta pääomasta ja 20-50 %:n omistusta yhteisön äänimäärästä, jollei kirjanpitovelvollinen muuta näytä. Samoin osakkuusyhteisönä pidetään yhteisöä, johon kaupungilla yhdessä yhden tai useamman tytäryhteisön taikka kaupungin tytäryhteisöllä yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on edellä mainittu merkittävä omistusosuus ja huomattava vaikutusvalta.

4. Muita yhteisöjä ovat kuntayhtymät sekä sellaiset osakeyhtiöt, yhdistykset ja muut yhteisöt ja säätiöt, joissa kaupungilla ei ole määräysvaltaa eikä huomattavaa vaikutusvaltaa, mutta joiden osakas tai jäsen kaupunki on.

5. Alakonsernilla tarkoitetaan sitä, että tytäryhteisö on emona osa laajempaa konsernia, eli esimerkiksi kaupungin tytäryhtiöitä tytäryhtiöineen. Järvenpään kaupungilla Järvenpään Mestariasunnot Oy tytäryhtiöineen (Mestari-toiminta Oy, Kiinteistö Oy Järvenpään Tilat) muodostavat alakonsernin.

Konsernijohton muodostavat ne viranomaiset, jotka esittelevät, päättävät ja toimeenpanevat konserniyhteisöä koskevia asioita valtuuston hyväksymän omistajastrategian ja talousarvion sekä johtosääntöjen mukaisesti. Järvenpään konsernijohtoon kuuluvat:

- kaupunginhallitus
- lautakunnat
- liikelaitosten johtokunnat
- kaupunginjohtaja
- kehitysjohtaja
- talousjohtaja

Yhteisöjen johdon muodostavat

- yhtiökokous
- hallintoneuvosto
- hallitus
- muut toimielimet, kuten osakeyhtiön toimitusjohtaja

3 Kaupungin edunvalvonta

Kaupungin edunvalvonnan lähtökohtana on, että kaupungin edustajat kaikissa yhteisöissä noudattavat kaupunginvaltuuston hyväksymiä strategisia, toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita sekä kaupunginhallituksen ja muiden toimivaltaisten kaupungin toimielinten ja viranhaltijoiden antamia menettelyohjeita.

Tehokkaan edunvalvonnan edellytyksiä ovat riittävän aikainen tilanteiden ja mahdollisuuksien tunnistaminen sekä suunnitelmallinen ja määrätietoinen varautuminen edunvalvontatilanteisiin.

Edunvalvonnalla saadaan aikaan välittömiä ja välillisiä taloudellisia vaikutuksia samalla, kun edistetään kaupungin strategisten päämäärien toteutumista. Kaupungin strategia koskee koko konsernia.

4 Konsernin kehittämisen tavoite

Konsernia kehitetään siten, että valtuuston asettamat tavoitteet saavutetaan taloudellisesti ja tehokkaasti. Tämä tapahtuu kaupungin konsernijohdon, konserniyhteisöjen ja sekä kaupungin eri yhteisöihin nimeämien edustajien yhteistyön ja sitouttamisen sekä onnistuneen omistajapolitiikan avulla

I OMISTAJAPOLITIikka

1 Omistajapolitiikan lähtökohdat

Omistaminen ei ole kaupungin perustehtävä, vaan se on väline palvelujen tuottamiseksi ja järjestämiseksi. Omistaminen on myös keino ohjata ja toteuttaa kaupungin elinkeino- ja maapolitiikkaa. Omistaminen voi olla luonteeltaan strategista siten, että se kohdistuu omaisuuslajeihin tai kohteisiin, joista saadaan taloudellista tai toiminnallista tuottoa pitkällä aikavälillä. Strategisessa omistamisessa korostuu omistamisen elinkaariajattelu.

Kaupungin omistajapolitiikan perusteena on luoda hyvät ja edulliset palvelujen tuottamisedellytykset tai saada kaupungin pääomasijoituksille riittävä tuotto¹. Omistajapolitiikka ulottuu kaupungin suoran omistuksen lisäksi tytä- ja osakkuusyhteisöihin sekä sellaisiin muihin yhteisöihin, joissa kaupungilla on vaalittavana taloudellisia etuja. Omistajapolitiikan piiriin kuuluu siten koko kaupungin ja kaupunkikonsernin omaisuus omistuksen luonteesta tai organisointitavasta riippumatta²

2 Kaupungin organisaation sisäinen toiminta

Kaupungin organisaation sisäistä toimintaa on konsernin emoyhteisön eli kaupungin ja sen liikelaitosten toiminta.

2.1 Kaupungin suoraan omistama kiinteä ja irtain omaisuus

Kaupungin suoraan omistamaa kiinteää ja irtainta omaisuutta ovat sekä kaupungin että sen liikelaitosten omaisuus. Kirjanpidossa omaisuus on jaettu kaupungin ja liikelaitoksen taseisiin.

Kaupungin omaisuudesta päättää kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja valtuuston asettamien rajojen mukaisesti toimintaympäristöpalveluiden, kaupunkikehityksen ja konsernipalveluiden valmistelusta. Kaupunkikehitys huolehtii kaupungin rakentamattoman kiinteän omaisuuden hallinnasta ja kehittämisestä tiiviissä yhteistyössä konsernipalveluiden kanssa. Rakentamattoman maaomaisuuden jalostamisen ohjaamista tehdään kaupunkikehityksessä, jota johtaa kehitysjohtaja.

---

¹ Pääomasijoituksille asetettavia tuottotavoitteita on käsitelty tarkemmin osiossa II kaupungin sijoitus- ja rahoitustoiminnan periaatteet

² Kuntakonsernin kokonaisuutta ja Järvenpään konsernia osana sitä on havainnollistettu liitteessä I esitettyssä kaaviossa.

Toimintaympäristöpalvelut vastaa kaupungin rakennettujen kiinteistöjen kehittämisestä. Toimintaympäristöpalveluihin kuuluva tilakeskus huolehtii kaupungin talonrakennuskohteiden suunnittelusta, rakentamisesta, kiinteistövakuutuksista, tilapankista sekä kaupungin tarvitsemien tilojen vuokraamisesta ja vuokravakuuksista (yhteistyössä palvelualueiden/muiden toimintakokonaisuuksien kanssa). Kiinteistöpalvelut ylläpitää ja isännöi kaupungin omistamia toimitiloja johtosääntöjen ja muiden kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen päätösten mukaisesti. Kaupunkikehitys huolehtii kaupungin kiinteistöjen (pl. rakennukset) vakuuttamisesta sekä vuokraamisesta ja vuokravakuuksista.

Osa kaupungin omaisuudesta hallitaan sillä palvelualueella/ muussa toimintakokonaisuudessa, jonka tehtäväalaan omaisuus keskeisesti liittyy. Tällaista omaisuutta ovat esimerkiksi Järvenpään toimintaympäristöpalveluiden hallitsema infrastruktuuri, kuten kadut, tiet ja puisto- ja liikunta-alueet, Järvenpään Veden hallitsema vedenjakeluverkko ja viemäriverkosto, sekä palvelualueiden/muiden toimintakokonaisuuksien hallitsema, kunkin tehtäväalaan keskeisesti liittyvä irtain omaisuus. Palvelualueet/muut toimintakokonaisuudet päättävät taseessa olevasta omaisuudesta valtuuston asettaminen rajojen puitteissa. Pitkäaikaiset vastuut (esim. leasingsopimukset), rinnastetaan päätösvallan osalta omistukseen. Pitkäaikaisista vastuista päättää se taho, jolle päätösvalta sopimuksen kokonaisarvon puolesta kuuluu.

Lähtökohtana on, että Järvenpään kaupungin suorassa omistuksessa pidetään tai suoraan omistukseen hankitaan pääsääntöisesti omaisuus, jota ei voida tai jota ei tulla myymään, vaan joka säilyy suurella todennäköisyydellä kaupungin omistuksessa koko taloudellisen ja teknisen käyttöikänsä (esimerkiksi katualueet ja niillä olevat rakennelmat, puistot ja vastaavat).

Kaupungin palveluverkoston kannalta merkittävä irtain ja kiinteä omaisuus hankitaan tai pidetään kaupungin suorassa omistuksessa, mikäli suora omistus on kokonaistaloudellisesti edullisin tapa organisoida omistaminen. Mikäli katsotaan tarpeelliseksi, on kaupungin peruspalvelutuotannon järjestämiseksi tarvittava kiinteä omaisuus, kuten rakennukset, mahdollista hallinnoida ja omistaa myös kaupungin määräysvallassa olevan tytäryhtiön kautta (esim. terveystalo).

2.2 Brutto- ja nettobudjetoidut yksiköt

Järvenpään kaupunki määrittelee käyttötalouden sitovuuden pääosin bruttona. Poikkeuksen muodostavat vesihuoltolaitos (Järvenpään Vesi) sekä toiminnallisista yksiköistä sijaisvälitys- ja rekrytointipalvelut, Järvenpää-talo, työterveyshuolto, Järvenpään Opisto, Nuorisokeskus, toimintaympäristöpalveluiden yhteiset palvelut ja toimitilapalvelut, jotka ovat nettositovia. Avainalueista Kulttuuri ja tapahtumat on nettositova.

Brutto- ja nettobudjetoitujen yksiköiden omaisuus on kaupungin suorassa omistuksessa. Yksikköjen omaisuuteen kohdistetaan omaisuuden tuottovaatimus sisäisenä kuluna. Nettobudjetointi soveltuu erityisesti yksiköihin, joiden toiminta ei ole luonteeltaan liiketoimintaa, mutta jotka kattavat sisäisin veloituksin suurimman osan kustannuksistaan. Yksiköille, joissa tuotetaan palveluja muille kunnille sopimukseen perustuen, suositellaan vähintään nettobudjetointia ja palvelujen täsmällistä tuotteistusta.

Nettobudjetointia voidaan käyttää välivaiheena siirryttäessä liikelaitos- tai osakeyhtiömuotoiseen toimintaan.

2.3 Sisäinen taseyksikkö

Liiketoiminta voidaan eriyttää kaupungin muusta toiminnasta sisäisesti joko kirjanpidollisesti tai laskennallisesti. Kirjanpidollisen eriyttämisen vaihtoehdot ovat liikelaitos tai muu taseyksikkö. Kirjanpidollisesti eriytetyt yksiköt ovat osa kaupungin organisaatiota.

Taseyksikköä sovelletaan tilanteisiin, joissa liiketoiminnan kannattavuutta ja taseasemaa halutaan seurata liikelaitoksen tapaan, mutta jossa liiketoiminnan menot ja tulot halutaan sisällyttää kaupungin talousarvioon. Sisäinen taseyksikkö on sovellettavissa myös sellaiseen kunnan tehtävään, jossa edellytetään kirjanpidon erityistä ja tehtäväkohtaisesti seurattavissa olevaa tasejatkuvuutta.

Toisin kuin liikelaitoksen tapauksessa taseyksikön liiketoiminnan menot ja tulot otetaan mukaan kunnan talousarvioon. Sitovuus voidaan kuitenkin käyttötaloudessa ja investoinneissa määritellä myös tulojen ja menojen erotuksena.

Vesihuoltolaitos muutettiin vuoden 2006 alussa kunnalliseksi liikelaitokseksi. Vesihuollon liikelaitoksen talosuunnitelma ja talousarvio esitetään valtuustolle taloussuunnitelman yhteydessä.

Liiketoiminnan eriyttämisessä tulee seurata tiiviisti lainsäädäntöä joka koskee kunnan toimintaa kilpailutilanteessa markkinoilla. Säätely voi hyvinkin pian, johtaa siihen, että liiketoiminta on saatettava esimerkiksi osakeyhtiö- tms. muotoon.

2.4 Kaupungin liikelaitos

Uuden kuntalain (2007/519) mukaisesti olemassa olevat liikelaitokset oli muutettava uuden lain mukaisiksi liikelaitoksiksi 31.12.2008 mennessä, mikäli toimintaa haluttiin jatkaa liikelaitosmuodossa. Kaupungin liikelaitos on tällä hetkellä Järvenpään Vesi.

Liikelaitos kuuluu kuntalain mukaisesti kaupungin organisaatioon ja sen hallinto järjestetään johtosäännöin, kuten kaupungin muukin hallinto. Kaupunginvaltuusto asettaa liikelaitokselle sekä toiminnalliset että taloudelliset tavoitteet. Liikelaitoksessa noudatetaan samoin perustein määräytyvää sisäistä toimintapolitiikkaa kuin kaupungin muussa hallinnossa.

Kuntalain mukaan liikelaitos voidaan perustaa liiketoimintaa tai liiketaloudellisten periaatteiden mukaan hoidettavaa tehtävää varten. Liiketoiminnalla tarkoitetaan tehtävää, joka liikelaitoksen näkökulmasta kattaa maksutuloilla omat kulunsa ja investointinsa ainakin pitkällä aikavälillä. Liikelaitoksen luonteeseen kuuluu siten tietty taloudellinen itsenäisyys.

Liikelaitos on taloudellisesti eriytetty yksikkö, jolla on oma tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma. Liikelaitoksella tulee olla johtokunta, joka ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa. Kaupunki seuraa liikelaitoksen taloudellista tulosta erikseen osana kaupungin kokonaistulosta. Lisäksi seurataan liikelaitoksen tasemuutoksia.

Liikelaitos toimii ensisijaisesti palvelujen tuottajana ja se on osa kaupungin palvelutoimintaa tai sitä keskeisesti palvelevaa tukitoimintaa. Liikelaitos sopii tilanteisiin, joissa kaupunki haluaa suoraan ohjata ja seurata toimintaa siten, että syntyvää tulosta voidaan verrata vastaavan toimialan yritysten tuloksiin. Liikelaitokselle voidaan asettaa selkeät taloudelliset tuottovaatimukset.

Kaupunki käyttää liikelaitostamista ensisijaisesti yksiköihin, jotka myyvät tuotteitaan ja/tai palveluitaan ulkopuolisille ja sisäisille asiakkaille, mutta joiden tulos halutaan sisällyttää kaupungin omaan vuositulokseen. Yksikköä, jolla ei ole omia myyntituloja, ei pääsääntöisesti muuteta liikelaitokseksi. Kaupunki voi perustaa liikelaitoksen silloin, kun se on taloudellisesti ja toiminnallisesti järkevää.

Järvenpään kaupunki noudattaa liikelaitosten kohdalla seuraavia periaatteita:

- liikelaitoksella on ulkoisia ja sisäisiä myyntituloja, joihin se voi itse vaikuttaa

- myyntitulot kattavat toiminnan kustannukset ja pitkällä aikavälillä myös investoinnit
- kaupunki saa sijoittamalleen pääomalle käyvän tuoton
- liikelaitos toimii normaalien liiketoimintaperiaatteiden mukaan
- liikelaitoksen kassanhallinta hoidetaan osana kaupungin kassanhallintaa
- liikelaitos voi tehdä sijoituksia kaupungin kokonaisedun mukaisesti
- liikelaitokselle ei myönnetä itsenäistä lainanottovaltuutta eikä se saa pantata omaisuuttaan
- mikäli liikelaitoksen myynti on pääosin sisäistä, noudatetaan hinnoittelussa kustannusvastaavuutta. Perittävä hinta vastaa tuotantokustannuksia sisältäen välilliset hallintokustannukset ja korvauksen sitoutuneelle pääomalle

3 Kaupungin organisaation ulkopuolinen toiminta

3.1 Osakeyhtiö

Kaupunki voi omistaa tai olla osakkaana asunto-osakeyhtiössä, kiinteistöosakeyhtiössä, keskinäisessä kiinteistöosakeyhtiössä tai muussa osakeyhtiössä. Osakeyhtiömuoto tulee kysymykseen etenkin silloin, kun yksikkö toimii selkeästi kilpailluilla markkinoilla ja myy palvelujaan merkittävästi ulkoisille asiakkaille. Osakeyhtiömuotoa käytetään myös, kun on kysymys hankintayksiköiden välisestä yhteistyöstä, jolloin pääasiallinen osuus palveluista myydään yhtiön omistajina toimiville hankintayksiköille kuten kunnille, kuntayhtymille tai valtiolle (ns. in-house-yhtiö).

Suurin Järvenpään kaupungin omistama osakeyhtiö on Järvenpään Mestariasunnot Oy ja toinen merkittävä yhtiö on toukokuussa 2010 perustettu Kiinteistö Oy Järvenpään Terveystalo. Muut kaupungin osakeyhtiöomistukset näkyvät konserniohjeen omistusliitteessä.

Järvenpään kaupunki noudattaa osakeyhtiöiden kohdalla seuraavia periaatteita:

- osakeyhtiömuotoista toimintatapaa käytetään silloin kun toiminta on tarkoituksenmukaista ja taloudellisesti mahdollista hoitaa kunnan hallinnollisen organisaation ulkopuolella tai kun toimintaan osallistuu kaupungin lisäksi ulkopuolisia tahoja
- palvelut on tarkoituksenmukaista tuottaa ns. in-house-yhtiön toimesta yhteistyössä naapurikuntien tai kuntayhtymien kanssa
- toiminnan tuotot kattavat kaikki kustannukset ja ne kertyvät myynti- tai pääomatuloista
- kysymyksessä on liiketoiminta, joka tapahtuu kilpailluilla markkinoilla ja kilpailuolosuhteissa
- toiminnalle asetetaan selkeät taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet sekä tuottovaatimus sijoitetulle pääomalle
- toiminnan tulosta ja kannattavuutta verrataan vastaavien yhtiöiden tuloksiin
- kaupunki pyrkii saamaan yhtiöön ulkopuolista rahoitusta, liiketoiminnan asiantuntemusta ja /tai kumppaneita
- kaupunki voi laajentaa yhtiön toimintaa ja palveluvalikoimaa
- kaupunki voi tarvittaessa fuusoida ja tehdä rakenneratkaisuja omistamilleen yhtiöille
- kaupunki voi tarvittaessa osittain tai kokonaan luopua omistuksestaan yhtiössä.

3.2 Kuntayhtymä, kuntayhtymän liikelaitos ja liikelaitoskuntayhtymä

Osa kaupungin peruspalveluista, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa ja opetustoimessa, tuotetaan kuntayhtymissä. Kuntayhtymissä toiminnan pääpaino on tuotettavissa palveluissa ja

kuntayhtymään sijoitetulla omaisuudella luodaan ainoastaan edellytykset palvelutuotannolle. Osa kuntayhtymistä perustuu lainsäädäntöön³ ja osa vapaaehtoisuuteen.

Kuntayhtymän liikelaitos vastaa rakenteellisesti kaupungin liikelaitosta. Se kuuluu kuntayhtymän organisaatioon, mutta se on kirjanpidollisesti eriytetty yksikkö, jolla on oma tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma. Toisin kuin kunnan tai kuntayhtymän liikelaitos liikelaitoskuntayhtymä on itsenäinen oikeushenkilö. Liikelaitoskuntayhtymä on kuntayhtymä, joka harjoittaa liiketoimintaa tai muuta liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti hoidettavaa tehtävää kunnallisena liikelaitoksena. Liikelaitoskuntayhtymä poikkeaa tavallisesti kuntayhtymästä hallintorakenteen ja toimielinten toimivaltajaon sekä talousarvion ja -suunnitelman käsittelyn osalta. Liikelaitoskuntayhtymässä jäseniä voivat olla kunnat, kuntayhtymät tai kunnat ja kuntayhtymä yhdessä.

Kuntayhtymä on hallintomuotona jäykkä ja vaikeasti hallittava. Hallinnon moniportaisuuden ja omistajapolitiikan hankalan toteuttamisen vuoksi kuntayhtymien perustaminen on mahdollista vain, kun muiden vaihtoehtoisten toimintamuotojen käyttö ei ole perusteltua.

Järvenpään kaupunki noudattaa kuntayhtymien, kuntayhtymien liikelaitosten ja liikelaitoskuntayhtymien kohdalla seuraavia periaatteita:

- kuntayhtymiin voidaan organisoida pääsääntöisesti peruspalveluiden toteuttamistehtäviä, ensisijainen vaihtoehto kuntayhtymää luotaessa on liikelaitoskuntayhtymä.
- liiketoiminnan tai omistamisen luonteista toimintaa ei organisoida kuntayhtymäksi
- kuntayhtymien toimintaa kehitetään liikelaitoskuntayhtymien tai yhtiöiden suuntaan
- kaupunki edellyttää kuntayhtymiin sijoitetulle pääomalle kohtuullisen taloudellisen ja/tai toiminnallisen tuoton
- toiminnallista tulosta verrataan mahdollisimman vastaavaan toimintayksikköön. Kuntayhtymältä edellytetään selvää taloudellisten tai toiminnallisten tulosten mittausjärjestelmää
- kuntayhtymän palvelujen kustannustason nousu katetaan ensisijaisesti muilla tuloilla kuin kuntien maksuosuuksilla
- kuntayhtymän kustannustaso ei saa nousta kunnan kustannustasoa enemmän ilman erityistä syytä
- Kuuma-kuntien yhteisiä Kuuma-omistajapolitiikan linjauksia noudatetaan em. asiakirjassa nimettyjen kuntayhtymien hallinnossa.

3.3 Muut yhteisöt ja yhteistyömuodot

Muiden kuin edellä mainittujen toimintamuotojen osalta kaupunki noudattaa seuraavia periaatteita:

- Säätiöt: Kaupunki ei pääsääntöisesti osallistu säätiöihin. Säätiömuotoinen toiminta ei ole kaupungille mielekäs omistuksen organisointitapa, sillä säätiömuotoisessa toiminnassa kaupunki luovuttaa sijoituksensa säätiölle ja voi ainoastaan rajallisesti vaikuttaa säätiön päätöksentekoon.
- Yhdistykset: Kaupunki on jäsenenä yhdistyksessä vain poikkeustapauksessa silloin, kun kaupungin palvelutuotannolle on jäsenyydestä hyötyä esimerkiksi tiedon tuottamisen tai kaupungin edunvalvonnan kannalta. Pääsääntöisesti yhdistysten toimintaa tuetaan avustuksin, eikä olemalla yhteisön tukijäsenenä. Avustusten myöntämisessä noudatetaan kaupungin yleisiä avustusperiaatteita. Konserniohjeen omistusliitteeseen on kirjattu ne yhdistykset, joissa kaupunki on jäsenenä.

³ Laki velvoittaa Järvenpään kuulumaan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin ja kuntayhtymä Etevaan (Pääjärven kuntayhtymä ja Uudenmaan erityispalvelut kuntayhtymä yhdistyivät Etevaksi 1.1.2009 alkaen)

- Muu yhteistyö: Kaupunki osallistuu edunvalvonnan ja peruspalveluiden järkevän toteuttamisen vuoksi erilaisiin kansallisiin ja kansainvälisiin, useimmiten kuntien välisiin.

3.4 Kuuma-yhteistyö

Kuuma-kuntien pitkäjänteinen yhteistyö on välttämätöntä Kuuma-kuntien yhteisomistusten yhteiskunnallisen ja taloudellisen arvon kasvattamiseksi ja kuntien ohjauksen tehostamiseksi. Kuuma-omistajapolitiikan kohteita ovat hajaantuneen kuntaomistuksen yhtiöt ja muut yhteistyörakenteet. Omistajapolitiikan toteutuksessa korostuu päätöksenteon sijasta yhteistyössä tehtävä tavoitteiden asettaminen, neuvottelut ja sopiminen sekä hyvä asian hallinta ja osaaminen.

Kuuma-kunnat ovat laatineet yhteiset, jo osittain vanhentuneet omistajapoliittiset linjaukset vuonna 2007 ja niiden uudistustyö on kesken. Kuuma-intressin sisältävät yhteisöt on merkitty konserniohjeen omistusliitteeseen.

3.5 Muut tuotantotavat

Kaupunki voi käyttää myös vaihtoehtoisia palveluntuotantotapoja. Tällaisia vaihtoehtoisia tapoja ovat mm.

- palvelun ostaminen toiselta kunnalta
- yhteistyö kuntien ja muiden julkisyhteisöjen kanssa, esimerkiksi palvelujen yhteiskäyttö
- kunnan ja yksityisen sektorin yhteistyö
- ostopalvelut kolmannelta sektorilta, julkiselta tai yksityiseltä palveluntuottajalta
- asiakkaalle annettu palveluseteli
- vapaaehtois- tai omaistyön tukeminen kunnan avustuksin
- harrastus- ja vapaaehtois pohjaisten toimijoiden tukeminen kunnan avustuksin
- kunnan tukema omais- tai hoitotyö
- käyttöomaisuuden vuokraus
- yksityistäminen.

Hankittaessa palveluja kaupungin ulkopuolisilta yksiköiltä tulee hankinnan perustua sopimukseen ja hankinnassa tulee huomioida lainsäädännön velvoitteet.

4 Omistuksesta luopuminen

Mahdollisuus luopua omistuksesta on osa kaupungin omistajapolitiikan toteutusta. Luopumalla omistuksesta kaupunki voi vapauttaa pääomia. Omistuksesta luovuttaessa lähtökohtana on vapautuvan pääoman entistä tehokkaampi käyttö.

Kun omaisuudesta luovutaan, on omaisuuden arvo siitä saatava myyntihinta, joka voi poiketa sen tasearvosta huomattavasti. Myyntitilanteessa on käytettävä hyväksi mahdollisuudet kehittää toimintoja ja tuotantovälineitä mahdollisia ostajia kiinnostaviksi ja näin nostaa niiden arvoa.

Päätettäessä omistuksesta luopumisesta tulee ottaa huomioon investointiin saadut valtionavut ja sen mukanaan tuomat rajoitukset. Lisäksi on huomioitava toiminnan muutoksen vaikutukset verotukseen (erityisesti arvonlisävero ja varainsiirtovero) ja laskentatoimeen (kuten poistot) sekä yhtiö- ja sopimusoikeudelliset tekijät.

Järvenpään kaupunki noudattaa omistuksesta luopumisessa seuraavia periaatteita:

- omistuksesta luopumisen perusteina ovat pääsääntöisesti toiminnalliset syyt: omistus ei palvele kaupungin strategisia tavoitteita tai kaupungin perustehtävää eli palvelujen järjestämistä kuntalaisille

- omaisuudesta luopuminen vähentää kaupungille tuotantovälineistä aiheutuneita kustannuksia, vapauttaa pääomia, järkeistää toimintaa tai omistuksesta luopumiselle on muu perusteltu syy
- lainsäädännön muuttuessa tai muusta toimintaympäristön muutoksesta johtuvasta syystä kaupungin harjoittama toiminta joutuu siinä määrin taloudellisen riskin alaiseksi, ettei ole järkevää sitoa verovaroja toimintaan
- omaisuus realisoidaan markkinaehtoisesti ja markkinahinnoin
- kiinteän omaisuuden tai osakkeiden myynnistä saatavat varat käytetään pääasiallisesti maanhankintaan, investointeihin ja /tai rahoituskustannusten alentamiseen
- jos omaisuudesta ja omistuksesta luopuminen merkitsee palvelutuotannon siirtymistä ulkopuoliselle toimijalle, korostetaan palvelujen turvaamista kuntalaisille asiaa ratkaistaessa
- luovutusta valmisteltaessa selvitetään henkilöstön asemaan vaikuttavat seikat ja mikäli henkilöstövaikutuksia on, käydään YT-menettelyn mukaiset neuvottelut.

II KAUPUNGIN SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINNAN PERIAATTEET

Kaupungin rahoitus- ja sijoitustoimintaa hoidetaan seuraavien yleisperiaatteiden mukaisesti.

5 Sijoitustoiminta

5.1 Sijoitustoiminnan lähtökohdat

Sijoitustoiminta jaetaan kaupungin toimialaan ja tehtäviin liittyvään sijoittamiseen (toimialasijoittaminen) ja kassavarojen sijoittamiseen. Lisäksi kaupungilla voi olla toimeksiantona sijoitettavia lahjoitusrahavaroja.

Toimialasijoituksia ovat oman tai vieraan pääomanehtoiset sijoitukset yhteisöihin, jotka hoitavat kunnan tehtäviä tai joiden toiminnan tarkoituksena on tukea kunnan tehtäviin liittyviä päämääriä. Sijoitettavilla kassavaroilla tarkoitetaan kassaylijäämää joka ei ole sidottu maksuvalmiuden ylläpitoon. Järvenpään kaupungin kassan riittävyys vuoden 2009 lopulla oli 1,1 pv, joten käytännössä kassavarat on useana vuonna ollut sidottuna maksuliikenteen hoitamiseen.

Järvenpään kaupungin toimialasijoittamisen on edistettävä kaupungin palvelutuotannon järjestämistä, elinkeinopolitiikan kehittämiseen liittyviä tavoitteita tai kaupungin henkilöstön saatavuuteen tähtäviä toimenpiteitä. Kaupunki voi tehdä toimialasijoituksia yhteisöihin pääomasijoittajana tai myöntämällä antolainoja. Pääsääntöisesti toimialasijoitukset ovat pääomasijoituksia investointien rahoittamiseen. Toimialasijoittamiseen kuuluvaa omaisuuden suoraa omistamista on käsitelty omistajapolitiikkaosiossa luvussa 2.1

Kassavarojen sijoittaminen ei liity kaupungin palvelujen tuottamiseen, vaan sijoittamisen tavoitteena on kaupungin maksuvalmiuden turvaaminen ja vähimmäistuottovaatimuksena on kassavarojen reaaliarvon säilyttäminen. Kassavaroilla tarkoitetaan maksuliikennevaroja ja kassaylijäämää. Maksuliikennevaroja ovat rahalaitosten käyttötileillä olevat varat sekä käteisvarat. Kassaylijäämää ovat rahoitusarvopaperit ja pankkisaamiset, jotka eivät määrittelyhetkellä ole sidottu maksuliikenteen ylläpitoon.

Lahjoitusvarat ovat rahoitusarvopapereita, rahaa tai pankkisaamisia. Niiden sijoittamisesta päätetään näiden ohjeiden lisäksi asianomaista lahjoitusta koskevan testamentin ja/tai sitä koskevan säännön tai muiden määräysten mukaisesti.

5.2 Kaupungin toimialaan liittyvä sijoittaminen

Sijoittaminen tytär- ja osakkuusyhteisöön.

Pääsääntöisesti kaupunki sijoittaa varojaan tytä- ja osakkuusyhtiöön osakepääomana tai muina omaan pääomaan rinnastettavina instrumentteina. Kaupunki voi sijoittaa yhtiöön myös apporttina luovutettavaa omaisuutta. Apportilla tarkoitetaan osakkeiden maksamista muutoin kuin rahana, esimerkiksi maa-alueella.

Kaupunki sijoittaa toimivaan yhtiöön uutta pääomaa pääasiallisesti toiminnan laajentumisen tätä edellyttäessä. Kaupunki ei ole mukana hankkeissa, joissa toiminnan huonoa tulosta korjataan ainoastaan omistajan lisäsijoituksilla. Mikäli tähän kuitenkin kaupungin edun turvaamiseksi joudutaan, kaupunki edellyttää myös muiden osakkeiden panostusta sekä korjaavien toimenpiteiden suunnitelmaa ja toteutusta. Kaupunki ei yksin ilman erityisiä perusteita kannata taloudellista vastuuta yhtiöstä, jossa se on vähemmistöosakkaana tai kun yhtiössä on mukana muita osakkaita merkittävällä panostuksella. Mikäli näin tehdään, muiden osakkaiden omaisuuden suhteellisen arvon tulee vastaavasti alentua.

Järvenpään kaupungin panostus yhtiöön määritellään seuraavien periaatteiden pohjalta:

- kaupunki selvittää ennen yhtiön perustamista tai osakkaaksi ryhtymistä yhtiön liiketaloudelliset toimintaedellytykset
- kaupunki selvittää ennen sijoituspäätöksen tekemistä yhteisöön kuuluvien tai siihen tulevien muiden sopimuskumppaneiden taloudelliset ja toiminnalliset taustat
- kaupunki kartoittaa ennen sijoituspäätöksen tekemistä sijoituskohteena olevan toimialan, yhteisön tai hankkeen riskit
- kaupungin panostus kokonaisuudessaan selvitetään yhtiötä perustettaessa tai osakkeita ostettaessa
- kaupungin etu varmistetaan osakassopimuksessa.
- kaupungin perustama yhtiö ei saa tehdä sitoumuksia perustettavan yhtiön nimiin vaan yhtiön täytyy olla perustettu.

Kaupunginvaltuusto päättää kaupungin omistamien osakeyhtiöiden perustamisesta sekä tytä- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden ja osuuksien ostamisesta, myymisestä, vaihtamisesta ja merkitsemisestä sekä pääomalinasta.

Kaupunginhallituksella on oikeus päättää kaupungin omistamia osakkeita koskevista osakeyhtiölain mukaisista omistukseen liittyvistä toimista ja osakkeiden myynnistä silloin, kun kaupunki ei omistusosuutensa perusteella ole yhtiössä määrävässä asemassa.

Muut sijoitukset

Kaupunki voi tehdä sijoituksia kohteisiin ja myöntää lainaa, avustuksia tai takauksia sellaisiin kohteisiin, jotka

- edistävät kaupungin peruspalvelujen tuottamista ja ylläpitoa
- edistävät kaupungin elinkeinopolitiikan päämääriä tai
- alentavat kaupungin kustannuksia.

Myönnettäessä lainaa, avustuksia tai takauksia varmistetaan, että toimenpiteillä ei ole kilpailua vääristäviä vaikutuksia eikä lainaa, avustusta tai takausta olla myöntämässä kaupungin kanssa kilpailevaan toimintaan. Sijoituspäätöksen tekemisen perustana on edellä kohdassa Sijoittaminen tytä- ja osakkuusyhteisöön esitetyt periaatteet. Kaupunki ei toimi aktiivisena sijoittajana arvopaperimarkkinoilla. Takausta annettaessa on arvioitava riittävien vastavakuuksien määrät (ks. kohdat 7.1, 7.2, 7.3)

5.3 Sijoituksilta vaadittavat tuotot

Palvelutuotantoon sidotun pääoman tuottovaatimukset.

Palvelutuotannon käytössä olevalle pääomalle asetetaan palvelu- ja/tai tuottovaatimuksia.

Verovaroin rahoitetun toiminnan sitomalle pääomalle ei aseteta varsinaista tuottovaatimusta. Oman toiminnan kustannuksissa on kuitenkin otettava huomioon käytössä olevan pääoman hinta ja siitä aiheutuvat kustannukset.⁴ Verovaroin rahoitetun palvelutuotannon sitoman omaisuuden käytön tehokkuutta on arvioitava edullisuusvertailujen ja erilaisten toimintamallien vaihtoehtoiskustannusten avulla.

Maksurahoitteisen palvelutuotannon käytössä olevan omaisuuden tuottovaatimus vastaa sitoutuneesta pääomasta aiheutuvaa korkokustannusta ja pääoman kulumisen mukaisia poistoja.

Kaupungin omaisuudenhoidon lähtökohtana ovat omaisuuden kunnan ja käyttökelpoisuuden säilyttäminen ja se, että tuotantovälineet vastaavat kulloinkin ajan tarpeita.

Toimialasijoituksilta edellytettävät tuotot

Järvenpään kaupunki asettaa toimialasijoituksilleen seuraavat periaatteelliset tavoitteet:

- sijoitusta tehtäessä asetetaan taloudelliset ja toiminnalliset tuottotavoitteet, joiden tulee olla pitkäjänteisiä ja pääsääntöisesti koko sijoitusajan kattavia
- taloudelliset ja toiminnalliset tuottotavoitteet asetetaan yhteisökohtaisesti
- kilpailuilla markkinoilla toimivilta yhteisöiltä, jotka myyvät palveluja ulkopuolisille, kaupunki edellyttää pääsääntöisesti vähintään toimialan keskimääräistä tasoa vastaavaa taloudellista tuottoa
- toiminnallisten tavoitteiden määrittelyyn kiinnitetään erityistä huomiota silloin, kun taloudellisen tuoton merkitys on vähäinen ja kun yhteisö tuottaa palveluita kaupungille itselleen
- tuottotavoitteiden saavuttamisesta raportoidaan kaupunginhallitukselle/kaupunginvaltuustolle talousarvioraportoinnin yhteydessä kaksi kertaa vuodessa.

Kaupunki asettaa suurimmille tytäryhteisöilleen tuottovaatimukset vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä. Lähtökohtaisesti

- Mestariasunnot Oy:ssä ja muissa vuokra-asuntoyhtiöissä kaupungin tavoitteena on omaisuuden arvon säilyttäminen ilman kaupungin lisäpanostuksia sekä yhtiöiden kilpailukykyisyys markkinoilla.

5.4 Kassavarojen sijoittaminen

Kaupungin maksuliikennetileillä pidetään rahavaroja päivittäisen maksuvalmiuden ylläpitämiseksi enintään 2-3 päivän tarvetta varten. Mikäli sijoittaminen on mahdollista ja järkevää, kaupungin kassavarat sijoitetaan tuottavasti, vähintään sijoitusten reaaliarvo turvaten. Sijoitustoiminta hoidetaan suunnitelmallisesti siten, että kaupungin maksuvalmius on turvattu ja sijoitustoimintaan liittyvät riskit kartoitetaan ja niiltä pyritään suojautumaan ennakolta.

Sijoituskohteen toimiala tai toimintatavat eivät saa olla ristiriidassa kaupungin tehtävien tai toimintaperiaatteiden kanssa.

---

⁴ Pääomakustannusten huomioiminen kustannuslaskennassa tullaan määrittämään kaupungin laskentaohjeessa.

Kassavaroja sijoitetaan vain lyhytaikaisiin instrumentteihin, joissa hinta- ja luottoriskit ovat vähäiset. Sijoitukset voidaan toteuttaa suorina korkosijoituksina tai rahastosijoituksina. Kysymykseen tulevia instrumentteja ovat mm. määräaikaistalletukset, valtion velkasitoumukset, pankkien liikkeelle laskemat sijoitustodistukset, kuntien ja rahalaitosten liikkeelle laskemat kuntatodistukset ja lyhyen koron rahasto-osuudet.

Mahdollisista kassavarasijoituksista raportoidaan osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.

5.5 Tytär- ja osakkuusyhteisöjen oma sijoitustoiminta

Yhteisöt ovat velvollisia järjestämään rahoitus- ja sijoitustoimintansa turvallisesti ja mahdollisimman hyvän sijoitustuoton takaavalla tavalla. Silloin kun kaikkien yhteisöjen rahoitus- ja sijoitustoiminnan keskittämisestä voidaan saada merkittävää hyötyä, sijoitustoiminta järjestetään yhteisesti, kaupungin sijoitustoimintaa koskevien yleisohjeiden mukaisesti. Sijoitustoiminta on järjestettävä ottaen huomioon kaupungin sijoittajaetu.⁵

Yhteisöillä jotka tekevät sijoituksia, tulee olla yhtiökokouksen tai vastaavan hyväksymät ohjeet sijoitustoiminnasta. Yhteisöjen tulee raportoida sijoituksistaan kaupunginhallitukselle osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä ja pyytää omistajan ennakkosuostumus merkittäville sijoituksilleen.

6 Rahoitustoiminta

6.1 Rahoitustoiminnan lähtökohdat

Kaupungin rahoitustoiminnalla tarkoitetaan kaupungin oman toiminnan rahoittamista sekä osallistumista tytär-, osakkuus- tai muiden yhteisöjen rahoitukseen merkitsemällä osakkeita, korottamalla peruspääomaa, myöntämällä lainaa, avustuksia tai takauksia. Edellä kohdassa 5.2 kaupungin toimialaan liittyvä sijoittaminen on käsitelty tarkemmin omistussuhteen synnyttävää sijoitustoimintaa. Tässä luvussa tarkastellaan muita toiminnan rahoitustapoja.

Kaupungin osakeyhteisöjen keskinäinen lainananto, omaisuuden vierasvelkapanttaus sekä keskinäiset takaukset eivät ole sallittuja ilman kaupungin suostumusta, poikkeuksena alakonsernin sisäiset toimenpiteet.

6.2 Tytär- ja osakkuusyhteisöjen rahoitus

Kaupungin tytär- ja osakkuusyhteisöt vastaavat itse rahoitus- ja pääomahuollostaan. Kaupunki voi tarvittaessa avustaa rahoituksen hankinnassa ja pääomahuollon järjestämisessä, mutta ensisijaisia keinoja vakavaraisuuden sekä maksuvalmiuden saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi ovat hyvän kannattavuuden ja tuloskehityksen ylläpitäminen sekä investointien oikea mitoitus ja kohdentuminen tulorahoitukseen nähden. Tytäryhteisöjen tulee vuosittain hyväksyä rahoitussuunnitelma oman rahoitus- ja pääomahuoltonsa järjestämiseksi.

Kaupunki voi erityisestä syystä myöntää pitkäaikaista lainaa tytär- ja osakkuusyhteisöilleen pääasiallisesti oman pääoman luontoisesti. Pääsääntöisesti kaupunki myöntää lainaa vain määräysvallassaan oleville yhteisöille tapauskohtaisesti harkinnan perusteella. Lähtökohtana lainan myöntämiselle on kaupunkikonsernin kokonaisuus.

---

⁵ Konserniohjeessa on määritelty sijoitustoiminnan tilanteet, joissa yhteisöjen tulee hakea omistajan ennakkosuostumus.

Kaupunki vaatii myöntämälleen lainalle reaalisen vastavakuuden ja asettaa lainalle normaalin rahalaitosluototuksen mukaiset ehdot. Oman pääoman ehtoisesti myönnettäville tertiärlainoille maksetaan vuosittain valtuuston vahvistama korko. Maksuvalmiuden turvaamiseen liittyvien, alle vuoden pituisten tilapäisluottojen ehtojen ja vakuuden osalta sovelletaan edellä mainittua tapauskohtaisesti harkiten.

Kaupungin osallistumisesta laina- ja vakuusjärjestelyihin neuvotellaan talousjohtajan kanssa.

7 Takaukset

Pääsääntöisesti kaupunki myöntää takauksia vain tytäryhteisöille eli yhteisöille, joissa kaupungilla on määräysvalta. Kaupunki voi myöntää tapauskohtaisesti harkinnan perusteella

- A) omavelkaisia takauksia
- B) täytetakauksia
- C) toissijaisia takauksia

Kaupungin takauksen myöntämisestä päättää kaupunginvaltuusto. Valtuuston erillisellä päätöksellä kaupunginhallitus voi vahvistaa valtuuston myöntämien takausten yksityiskohtaiset ehdot (takausprovision määrä ja muut ehdot). Takauspäätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

Kaupunki voi myöntää takauksia tapauskohtaisesti noudattaen edellä luvun 5.2 kohdassa Muut sijoitukset ja tässä luvussa määriteltyjä periaatteita.

7.1 Tytäryhteisöjen lainojen takaaminen

Järvenpään kaupunki voi myöntää takauksen tytäryhteisön raha- tai rahoituslaitoslainoille seuraavien periaatteiden mukaisesti:

- takaus voidaan myöntää kaupungin tytäryhteisön koko hankkeelle tai osalle hanketta
- tarvittavalle lainan määrälle takaukset myönnetään kohdekohtaisesti tai limiittimääräisenä ennalta määriteltyihin kohteisiin
- kaupunki vaatii harkinnanvaraisesti vastavakuuden tai voi vaatia takaukselle panttauskielto- eli ns. negative pledge -sitoumuksen
- kaupunki perii voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä takausprovision, joka on puolet korkohyödyistä. Voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä, jotka tuottavat palveluja ainoastaan kaupungille, takausprovisiota ei kuitenkaan peritä.
- kaupunki perii liiketoimintaa harjoittavilta yhteisöiltä tapauskohtaisesti asetettavan takausprovision. Takausprovision määrittämisessä lähtökohtana on kaupungin kokonaisuus.

7.2 Osakkuusyhteisöjen ja kuntayhtymien lainojen takaaminen

Järvenpään kaupunki myöntää takauksia osakkuusyhteisöille ja kuntayhtymille vain poikkeustapauksissa. Takauksen voi myöntää osakkuusyhteisön tai kuntayhtymän raha- tai rahoituslainoille seuraavien periaatteiden mukaisesti:

- kaupunki ei yksin, ilman erityisiä perusteita kannata taloudellista vastuuta yhteisöstä, jossa se on vähemmistöosakkaana/-omistajana tai kun mukana on muita merkittävällä panostuksella olevia omistajia
- pääsääntöisesti takaus voidaan myöntää kaupungin omistusosuutta vastaavan rahalaitoslainan määrälle, mikäli muut omistajat tekevät vastaavan takauspäätöksen oman omistuksensa puitteissa
- takaus voidaan myöntää koko hankkeeseen tai osalle hanketta tarvittavalle lainanmäärälle

- kaupunki vaatii takaukselleen vastavakuuden tai panttauskielto- eli ns. negative pledge-sitoumuksen
- kaupunki perii yhteisöiltä tapauskohtaisesti asetettavan takausprovision

7.3 Muiden yhteisöjen lainojen takaaminen

Takaus voidaan myöntää myös sellaisen yhteisön hyväksi, jossa kaupungilla ei ole merkittävää omistusta tai jossa kaupunki ei ole osakkaana. Järvenpään kaupunki myöntää takauksia muiden yhteisöjen lainoille vain poikkeustapauksissa. Takaus myönnetään seuraavien periaatteiden mukaan:

- takaus voidaan myöntää koko hankkeelle tai osalle hanketta tarvittavalle lainan määrälle
- kaupunki vaatii takaukselle vastavakuuden tai panttauskielto- eli ns. negative pledge-sitoumuksen
- kaupunki perii yhteisöiltä tapauskohtaisesti asetettavan takausprovision
- kaupunki edellyttää tilinpäätöstietojen toimittamista takauksen voimassaoloaikana, sekä tilintarkastajan lausuntoa projektin toteutuksen yhteydessä tarvittavan lainan määrästä ja lainan käyttämisestä takauksen yhteydessä määriteltyyn toimintaan

7.4 Tytäryhteisön antamat takaukset ja vakuudet

Tytäryhteisöt eivät saa myöntää takauksia toisille kaupunkikonsernin yhteisöille eivätkä muille yhteisöille, eivätkä ne saa pantata omaisuuttaan muiden yhteisöjen sitoumuksen vakuudeksi ilman kaupungin suostumusta.

7.5 Tilintarkastajan lausunto

Yhteisön, joka ei ole kaupungin tytäryhteisö, ja jonka lainan vakuudeksi kaupunki on myöntänyt takauksen, on toimitettava ilman eri pyyntöä lainan noston jälkeen tilintarkastajan lausunto siitä, että laina on käytetty takausta anottaessa hyväksytyyn kohteeseen. Lausunto toimitetaan kaupunginhallitukselle.

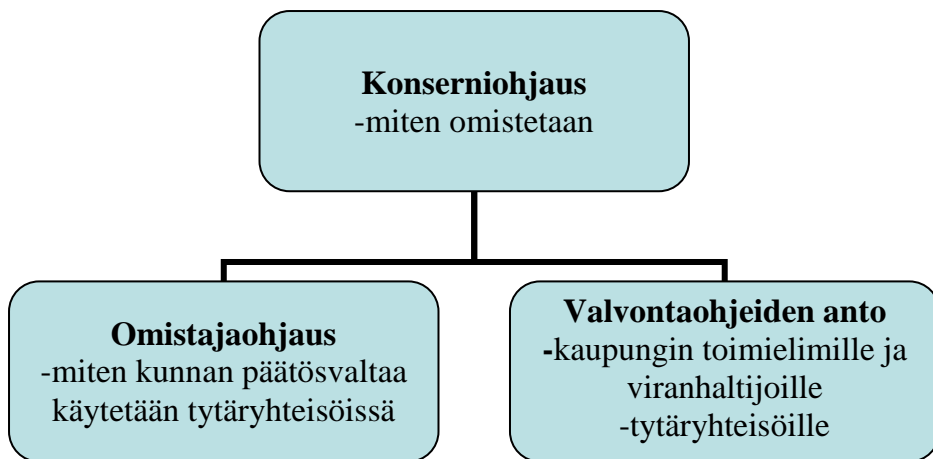
Kaupungin tytäryhteisöjen kohdalla yhteisön, jonka lainan vakuudeksi kaupunki on myöntänyt takauksen, on toimitettava ilman eri pyyntöä lainan noston jälkeen tilintarkastajan lausunto siitä, että laina on käytetty takausta anottaessa hyväksytyyn kohteeseen ja muihin tytäryhteisön kunnossapitokorjauksiin. Lausunto toimitetaan kaupunginhallitukselle.

III KONSERNIOHJEET SEKÄ JOHTAMISEN JA HALLINNON KESKEISET PERIAATTEET TYTÄRYHTEISÖISSÄ (CORPORATE GOVERNANCE)

8 Kaupungin konserniohjaus

Konserniohjauksen osatekijät ovat:

- koko konsernin edun huomioiminen
- yhteisölle asetetuista tavoitteista johdettu toiminnan ja talouden suunnittelu, toteuttaminen, seuranta ja raportointi
- yhteisöjen hallinnossa toimivien kaupungin edustajien toiminnalle esitetyt hyvän hallintotavan vaatimukset
- yhtenäiset toimintatavat kaikissa yhteisöissä

Kuvio 3 Konserniohjauksen sisältö (Lähde: Kuntaliitto)

Konserniohje on tarkoitettu kunnan toimielimille ja viranhaltijoille, jotka valvovat yhteisöjen toimintaa, kaupungin edustajille yhteisöissä sekä yhteisöjen toimielimille ja toimivalle johdolle. Konserniohjeita sovelletaan kaupungin ja sen tytäryhteisöjen hallinnossa ja soveltuvin osin muiden yhteisöjen (osakkuusyhteisöt, kuntayhtymät, yhdistykset, säätiöt) hallinnossa⁶. Kaupungin edustajat kaikissa yhteisöissä sitoutuvat toimimaan konserniohjeiden mukaisesti.

Kaupunginvaltuusto

- päättää kaupunkistrategiasta ja sen toteuttamisohjelmista
- päättää konsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista vuosittain talousarviossa ja -suunnitelmassa
- päättää kaupungin omistajaohjeistuskokonaisuudesta
- päättää talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan periaatteista
- päättää takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta
- nimeää kaupungin edustajat kuntayhtymien valtuustoihin ja yhtymäkokouksiin, ellei päätösvalta kuulu toiselle toimielimelle
- päättää kaupungin omistamien osakeyhtiöiden perustamisesta

Kaupunginhallitus

- hyväksyy konserniohjeet niihin tulevien muutosten osalta
- päättää omistajapolitiikan soveltamisesta ja kaupungin edunvalvonnasta
- päättää edustajien ja ehdokkaiden nimeämisestä yhteisöjen hallintoelimiin silloin, kun kaupungilla on siihen oikeus, sekä edustajien nimeämisestä toimituksiin, tilaisuuksiin ja kokouksiin joissa kaupungin etua on valvottava
- antaa ohjeita yhteisöjen hallintoelimissä toimiville kaupungin edustajille merkittävistä taloudellisista ja toiminnallisista linjaratkaisuista, jollei ohjeita voida antaa kaupunginjohtajan toimesta
- seuraa ja valvoo tytäryhteisöjen toimintaa yhteisön vuotuisen tilinpäätöksen, toimintakertomuksen sekä tilinpäätöksen liitetietojen kautta, sekä pidättää itsellään oikeuden saada tarvittavia lisäselvityksiä tytäryhteisönsä tilinpäätöksistä niin harkitessaan
- päättää kaupungin omistamien osakkeiden myynnistä silloin, kun kaupunki ei omistusosuutensa perusteella ole yhtiössä määräävässä asemassa
- päättää valtuuston myöntämien takausten ehtojen yksityiskohtaisesta vahvistamisesta

⁶ Liitteessä 2 on esitetty lista yhteisöistä, joissa Järvenpään kaupungilla on suoraan tai tytäryhtiöiden kautta omistuksia.

Kaupunginjohtaja

- päättää kiireellisissä tapauksissa kaupungin edustajan määräämisestä toimituksiin, tilaisuuksiin ja kokouksiin, joissa kaupungin etua on valvottava ja sen mielipidettä kuultava, sekä tarvittaessa menettelyohjeiden antamisesta
- huolehtii kaupunkikonsernin strategisesta johtamisesta ja kaupunginhallituksen päättämien omistajapolitiittisten ratkaisujen valmistelusta ja toteuttamisesta
- antaa toimintaohjeita kaupunginvaltuuston hyväksymän omistajastrategian mukaisesti kaupunkikonsernin yhtiöille, liikelaitoksille ja muille yhteisöille konsernihallintoon ja sen järjestämiseen liittyvissä asioissa
- antaa ohjeet kaupungin edustajille yhteisöjen hallinnossa omistajan kantaa edellyttävissä päätöksissä. Asian ollessa erityisen merkityksellinen, ohjeet antaa kaupunginhallitus.
- huolehtii kaupungin kuntayhteistyönä hoidettavan toiminnan koordinoinnista ja seurannasta sekä valvoo, että kaupungin toiminnalleen asettamat tavoitteet toteutuvat, sekä tekee aloitteita kuntayhtymien ja muiden vastaavien yhteistyöelinten hallinnon kehittämistä ja toiminnan tehostamisesta

Konsernipalvelut hoitaa konserniohjauksen käytännön tehtäviä ja tukee konsernijohtoon liittyvää päätöksentekoa. Konsernipalvelut valmistele tytäri- ja osakkuusyhteisöjä sekä kuntayhtymiä koskevat kaupungin yleisen omistajapolitiikan ja edunvalvonnan ratkaisut. Konsernipalvelut huolehtii kaupunkikonsernin eri osien tilaa ja toimintaa kuvaavan informaation järjestämisestä kaupungin johdon käyttöön. Lisäksi konsernipalveluiden tehtävänä on käsitellä jäljempänä näissä ohjeissa määritetyllä tavalla raportointi ja ohjeiden antaminen.

Talusojohtaja

- huolehtii kaupungin strategisesta suunnittelusta
- huolehtii omistajaohjeistuksen ajantasaisuudesta ja ylläpidosta
- valvoo kaupungin määräysvallassa olevien yhtiöiden ja liikelaitosmuotoisten yksiköiden toimintaa ja tuloksen kehittymistä sekä seuraa niiden hallitustyöskentelyä ja tekee tarvittaessa aloitteita toiminnan tehostamisesta
- päättää kaupungin sijoitustoiminnasta kaupunginvaltuuston vahvistamien periaatteiden mukaisesti

Kehitysojohtaja

- huolehtii kaupungin strategian mukaisesta kehittämisestä.

9 Tytäryhteisöjen toiminnallinen ohjaus

Toiminnallisella ohjauksella tytäryhteisöt liitetään osaksi kaupungin toimintaa siten, että kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen ja voimavarojen tehokas käyttö varmistetaan kaikessa toiminnassa.

Tavoitteena on yhtenäistää konserniohjauksen kannalta keskeisillä alueilla kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen johtamis- ja hallintokäytännöt ja siten varmistaa, että yhteisössä asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, tulostietojen oikeellisuus, sisäinen ja ulkoinen valvonta, riskien hallinta sekä hyvä laskenta- ja kirjanpitoikäytäntö toteutuvat.

9.1 Toiminnan ja talouden suunnittelu

Tytäryhteisön strategista suunnittelua ohjaa kaupungin hyväksytty strategia, talousarvio ja -suunnitelma. Kaupunginvaltuusto hyväksyy mahdolliset tytäryhteisöille asetettavat sitovat

toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet talousarvion laadinnan yhteydessä. Kaupunginhallitus hyväksyy tapauskohtaiset muut tavoitteet.

Kaupungin tavoitteet eri yhteisöille asetetaan yhteisön omien tavoitteiden asettamisen yhteydessä. Yhteisön tavoitteiden tulee olla kirjattuina, ja kaupungin edustajilla ja vastuuhenkilöillä on velvollisuus tuoda yhteisön tavoitteet kaupungin käsiteltäviksi kaupungin linjauksia varten. Asetettujen tavoitteiden pohjalta yhteisö laatii vuosittain toiminta-, talous- rahoitus- ja investointisuunnitelman. Tytäryhteisöillä tulee lisäksi olla pitkän tähtäyksen talous-, rahoitus- ja investointisuunnitelma.

Jokaisen tytäryhteisön hallintoelimissä toimivan kaupungin edustajan tulee tuntea ja sisäistää asetetut tavoitteet ja sitoutua toimimaan niiden saavuttamiseksi.

9.2 Toiminnan ja talouden seuranta

Seuranta ja raportointi.

Kaupungin ja tytäryhteisön välillä pidetään vähintään yksi suunnittelu- ja neuvottelutilaisuus vuodessa kaupungin ja yhteisön strategioiden yhteensopivuuden varmistamiseksi sekä vuositason toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi. Suositeltava ajankohta on maaliskuuhuhtikuu, jolloin edellisen vuoden tavoitteiden toteumat ovat selvillä ja tulevan vuoden suunnittelu on aluillaan. Neuvottelutilaisuus järjestetään kaupunginjohtajan tai hänen määräämänsä johdolla, ja tilaisuuteen osallistuu kaupunginjohtaja tai hänen määräämänsä ja yhteisön toimitusjohtajan tai vastaavan lisäksi yhteisön hallituksen puheenjohtaja. Kaupunginjohtajalla, talousjohtajalla, kehitysjohtajalla tai tähän tehtävään määrättyllä on lisäksi puhe- ja läsnäolo-oikeus yhteisöjen hallitusten kokouksissa.

Yhteisöjen tulee raportoida elokuun lopun tilanteessa yhteisön toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta, mahdollisista korjaavista toimenpiteistä sekä taloudellisesta asemasta konsernipalveluille annettujen raportointiohjeiden mukaisesti.

Raportointi tapahtuu elokuun lopun tilanteen mukaisesti syys- lokakuussa sekä vuoden lopun tilanteen mukaisesti keväällä valmistuvassa tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa. Muulloinkin voidaan raportoida. Pääsääntöisesti raportoidaan tätä tarkoitusta varten kehitetyn Orase-järjestelmän avulla.

Tytäryhteisöjen tulee em. lisäksi antaa kaupungin kirjanpidon tuottajalle konsernitaseen laadintaan liittyvät kirjanpitolain ja kirjanpitolausakunnan säännösten ja ohjeiden mukaiset tiedot keskushallinnon pyytämässä muodossa ja sen antaman ohjeistuksen mukaisesti.

Tytäryhteisöjen toiminta-, talous-, rahoitus- ja investointisuunnitelmat tulee seuranta varten toimittaa talousjohtajalle tai hänen määräämälleen vastuuhenkilölle raportointiohjeiden mukaisesti. Liikesalaisuuden piiriin kuuluvat tiedot käsitellään emoyhteisössä salassa pidettävänä. Tytäryhteisön on selkeästi merkittävät asiakirjoihin liikesalaisuuden piiriin kuuluvat tiedot.

Mikäli tytäryhteisön toiminnassa tai toimialalla tapahtuu talousarviovuoden aikana sellaisia muutoksia, jotka vaikuttavat merkittävästi asetettujen tavoitteiden saavutettavuuteen, muutoksista tulee välittömästi informoida kaupungin talousjohtajaa ja kaupunginjohtajaa.

Yhteisöä koskevien raportointivelvoitteiden täyttäminen on ensisijaisesti yhteisön toimitusjohtajan tai vastaavan vastuulla. Kaupungin yhteisöedustajan raportointivelvoitteet on esitetty liitteessä 3

Seuraaviin tytäryhteisön toimenpiteisiin tarvitaan kaupungin konsernijohton ennakkosuostumus:

- tytäryhteisön perustaminen
- yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttaminen, ellei muutos ole tekninen tai muutoin vähäinen
- periaatteellisesti laajakantoinen tai taloudellisesti merkittävä toiminnan muutos
- toiminta-ajatuksen olennainen muuttaminen
- toiminnan muuttaminen siten, että yhtiö voi menettää hankintalainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön perustuvan sidosyksikköaseman suhteessa kaupunkiin
- pääomarakenteen merkittävä muuttaminen
- toimintaan nähden merkittävät yli 1 000 000 euron investoinnit
- kiinteistö- ja yrityskaupat sekä merkittävät yli 1 000 000 euron rakennusprojektit
- osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei ole erityisesti annettu yhtiön tehtäväksi
- varsinaiseen toimintaan kuulumattomat tai siihen vain epäsuorasti liittyvät investoinnit ja niiden rahoitus
- toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien, mukaan lukien immateriaalioikeuksien hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen
- merkittävä yli 1 000 000 euron lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiötä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen olennainen muuttaminen
- muuhun kuin tytäryhtiön tavanomaiseen toimintaan kuuluvat tai epätavallisin ehdoin tehtävät sopimukset yhtiön ja sen osakkeenomistajan taikka hallituksen jäsenen välillä, kyseisten sopimusten muuttaminen sekä sopimukseen perustuvista oikeuksista luopuminen
- periaatteelliset tai taloudellisesti toiminnan kannalta merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset
- merkittävät henkilöpoliittiset ratkaisut, toimitusjohtajan tai vastaavan valinta, palkkaus sekä tulospalkkiojärjestelmän käyttöönotto ja sen muutokset
- yhtiökokoukselle tehtävä voitonjakoehdotus, mikäli se poikkeaa yhtiön noudattamasta tavanomaisesta voitonjakokäytännöstä
- yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan taikka saneerausmenettelyyn hakeutuminen.

Lähtökohtana on, että toimitusjohtaja voi selvittää ennakkokäsityksen kaupunginjohtajalta esimerkiksi puhelimitse, sähköpostilla tai henkilökohtaisesti keskustellen. Velvollisuus hankkia ennakkosuostumus on tytäryhteisön toimitusjohtajalla tai vastaavalla. Hallituksen puheenjohtajan velvollisuus on valvoa, että asiaa hallituksen kokouksessa päätettäessä ennakkosuostumus on sitä ennen haettu ja kirjataan päätökseen. Mikäli toimenpide on hyväksytty yhtiön talousarvion yhteydessä tai kaupunginvaltuuston tai -hallituksen jo tekemillä päätöksillä, ei uutta ennakkosuostumusta tarvitse pyytää.

Mikäli ennakkokäsitysmenettelyn piiriin kuuluvasta asiasta päättäminen kuuluu yhtiökokoukselle, konsernijohton erikseen määrittelemä taho huolehtii siitä, että pöytäkirjaotteeseen, jolla henkilö valtuutetaan edustamaan kaupunkia yhtiökokouksessa, sisällytetään tarvittaessa kaupungin kannanotto ennakkokäsitysmenettelyn alaiseen asiaan.

Lopullinen päätösvalta ja vastuu ennakkosuostumusasiassa on aina yhteisön omalla päätöksentekovelvollisuudella, vaikka päätöstä tehtäessä ennakkosuostumus olisi saatukin. Muiden kuin tytäryhteisöjen tulee edellä mainituissa asioissa informoida keskushallintaa **konsernijohtoa**

(talousjohtaja ja kaupunginjohtaja) sen päättämällä tavalla. Informoinnista vastaa kaupungin edustaja yhteisössä.

Sitovien tavoitteiden toteutumisen arviointi

Kuntalain 71 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat, sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Kaupungin tarkastuslautakunnalla, sen yksittäisellä jäsenellä tai toimielimen valmistelijalla ei ole oikeutta saada tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja suoraan tytäryhteisöjen toimielimiltä tai vastuuhenkilöiltä. Kaupungin sisäisellä tarkastajalla ja tilintarkastajalla tällainen oikeus on.

10 Tytär- ja muiden yhteisöjen päätöksenteon ohjaus

Konserniohjeissa ja sen liitteissä määritellyt periaatteet edustajista, heidän velvollisuuksistaan ja menettelyohjeiden noudattamisesta koskevat osakeyhtiömuotoisten tytäryhtiöiden lisäksi myös kaupungin edustajia kaupungin osakkuusyhtiöissä ja muissa yhteisöissä (yhdistykset, säätiöt, kuntayhtymät).

Kaupunginhallitus antaa tätä ohjetta täydentäviä ja tarkentavia toimintaohjeita konsernihallintoon ja sen järjestämiseen liittyvissä asioissa.

10.1 Hyvän hallintotavan noudattaminen

Yhtiön ja muun yhteisön tulee noudattaa hyvää hallintotapaa toiminnassaan. Tämä tarkoittaa toimimista avoimesti, rehellisesti ja vastuuntuntoisesti siten, että yhtiö ja muu yhteisö

- on lakien ja säännösten edellyttämällä tavalla organisoitu ja rekisteröity
- organisoidaan, sen toimintaa suunnitellaan, johdetaan ja harjoitetaan noudattaen ammatillisia, liiketalouden ja lainsäädännön vaatimuksia
- hoitaa varojaan huolellisesti, tuottavasti ja taloudellisesti.

Lisäksi yhtiön ja muun yhteisön hallinto on oltava riittävän tarkkailun alainen. Yhteisö toimii avoimesti ja tiedottaen. Lähtökohtana on oikean ja rehellisen kuvan antaminen yhteisöstä omistajalle ja ulkopuoliselle arvioijalle.

10.2 Edustajille annettavat menettelyohjeet

Kaikissa yhteisöissä, mukaan lukien osakkuus- ja muut yhteisöt, toimivien kaupungin edustajien tulee noudattaa kaupungin toimivaltaisen viranomaisen (kaupunginhallitus tai muu johtosäännössä määrätty) antamia ohjeita. Ohjeet voidaan tarvittaessa yksilöidä valtakirjalla tai pöytäkirjanotteella.

Lähtökohtana on, että ottaessaan vastaan luottamustehtävän yhteisössä edustaja sitoutuu noudattamaan saamia ohjeita. Yksittäiset ohjeet eivät saa olla ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten kanssa. Konserniyhteisössä noudatetaan aina, myös mahdollisissa ristiriitatilanteissa, voimassa olevaa lainsäädäntöä. Kaupungin kokonaan omistamissa yhteisöissä kaupungin ja tytäryhteisön välillä ei voi olla ristiriitaa. Silloin kun yhteisössä on myös muita omistajia, yksinomaan kaupungin edun huomioon ottaminen ei aina ole mahdollista. Edustajan tulee noudattaa osakassopimusta ja kaupungin antamia menettelyohjeita. Ristiriitatilanteet ratkaistaan ensisijaisesti yhteisössä ja mikäli se ei onnistu, omistajan välisissä neuvotteluissa, joihin kaupunginhallitus antaa toimintaohjeet ja nimeää neuvottelijat. Kiireellisissä tapauksissa menettelyohjeet antaa ja edustajan nimeää kaupunginjohtaja tai hänen määräämänsä muu konsernipalveluiden virkamies.

10.3 Edustajien velvollisuudet

Yhteisöihin nimetyiltä kaupungin edustajilta edellytetään:

- aktiivisuutta yhteisön toiminnan kehittämisessä
- perehtymistä yhteisön toimintaan
- kaupungin toiminnalle asettamien tavoitteiden tuntemista
- kaupungin antamien ohjeiden tuntemista ja noudattamista
- raportointia ja yhteydenpitoa kaupunkiin.

Kaupungin edustajat valvovat kaupungin toiminnallisia ja taloudellisia etuja ja toimivat siten, että kaupunginvaltuuston päättämät strategiset tavoitteet voidaan toteuttaa. Edustajat noudattavat mahdollisesti erikseen annettavia ohjeita. Edustajien tulee olla pyydettyinä asiantuntijoina kaupungin käytettävissä yhteisön asioita käsiteltäessä.

Edustajan raportointivelvoitteita ja niiden hoitamiseen saatavaa ohjausta ja tukea on havainnollistettu liitteissä 3 ja 4

10.4 Edustajien valintaperusteet

Kaupunginvaltuusto nimeää kaupungin edustajat kuntayhtymien valtuustoihin ja yhtymäkokouksiin, ja kaupunginhallitus edustajat muiden yhteisöjen hallintoelimiin kaupunginjohtajan esityksestä.

Yhteisön hallintoelimiin valittavan tulee olla hyvämaineinen ja sopiva tehtävään. Hallintoelimen jäseneksi ei voida valita vajaanvaltaista, liiketoimintakiellossa tai konkurssissa olevaa henkilöä. Lisäksi yhteisökohtaisesti on harkittava estävätkö eturistiriidat yhteisön kanssa kilpailutilanteessa toimivan tai asiakkaan edustajan valitsemisen yhteisön hallintoon.

Yhteisön hallintoelimen jäsenellä tulee olla liitteessä 5 yhteisötyypeittäin kuvattu kelpoisuus sekä yhteisön toiminnan luonteen ja laajuuden edellyttämä riittävä asiantuntemus. Ainakin osalla nimettävistä jäsenistä tulee olla liiketaloudellista ja/tai yhteisön toimialan tuntemusta. Lisäksi jäseniä nimettäessä on varmistuttava, että yhteisön muiden omistajien ja, jos yhteisön toimiala sitä edellyttää eikä eturistiriitoja ole, myös keskeisten yhteistyökumppanien intressit ja asiantuntemus otetaan huomioon.

10.5 Edustajien esteellisyys

Hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja ei saa osallistua yhtiön hallituksessa hänen ja yhtiön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn eikä saa myöskään ottaa osaa yhtiön ja kolmannen osapuolen välistä koskevan asian käsittelyyn, mikäli hänelle on odotettavissa siitä sellaista etua, joka on ristiriidassa yhtiön edun kanssa. Edellä mainittua sovelletaan myös oikeudenkäyntiin tai muuhun puhevallan käyttämiseen.

Hallintoelimen jäsen on kaupungin päätöksenteossa esteellinen käsittelemään yhtiön asioita tilanteissa, joissa yhteisön edut ovat ristiriidassa kaupungin edun kanssa tai asian tasapuolinen käsittely edellyttää, ettei henkilö osallistu asian käsittelyyn. Esteellisyyttä arvioitaessa tasapuolisuuden ja yhdenvertaisuuden vaatimusta tulkitaan hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti.

Esteellisen henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään.

10.6 Hallintoelinten jäsenille maksettavat palkkiot

Yhteisön hallituksen palkkioista päätetään vuosittain yhteisön kokouksessa. Tiedot hallituksen jäsenille ja toimivalle johdolle maksettujen palkkojen ja palkkioiden yhteismäärästä on ilmoitettava vuosittain yhteisön toimintakertomuksessa.

11 Yhteisön kirjanpidon järjestäminen ja konsernitilinpäätös

Yhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Toimitusjohtajan on huolehdittava siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Kirjanpidon tulee olla kirjanpitolaissa määriteltyjen määräaikojen mukaisesti ajan tasalla ja se tulee säilyttää lain mukaisen määräajan. Lisäksi tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien tulee järjestää kirjanpitonsa niin, että sen perusteella voidaan laatia kuntalain edellyttämä konsernitase. Tytäryhtiöiden tulee huomioida tilinpäätöksessä poistoihin, vero- ja tulossuunnitteluun liittyvät näkökohdat sekä osinkopolitiikka myös konsernin edun näkökulmasta.

Tytäryhteisöjen tulee antaa kaupungin konsernipalveluille konsernitaseen laadintaan liittyvät kirjanpitolain ja kirjanpitolautakunnan säännösten ja ohjeiden mukaiset tiedot konsernipalveluiden pyytämässä muodossa ja sen antaman aikataulun mukaisesti.

Tytäryhteisöjen kirjanpito tulee pyrkiä mahdollisuuksien mukaan keskittämään konsernin sisällä yhteen kirjanpito toimistoon taikka mikäli mahdollista kaupungin talouspalvelukeskuksen hoitoon. Keskittäminen on tehtävä harkitusti punniten sen hyödyt ja haitat. Keskittämisellä voidaan saavuttaa mm. kustannussäästöjä sekä parantaa konsernihallintaa. Kirjanpitopalveluiden hankinta tulee toteuttaa hankintalainsäädännön edellyttämällä tavalla.

12 Tilintarkastus ja konsernivalvonta

Mikäli kaupungilla ei ole oikeutta nimetä yhteisön tilintarkastajaa, voi kaupunki kuitenkin edellyttää ehtona osallistumiselleen tai sijoitukselleen yhteisöön ko. nimitysoikeutta. Tytäryhteisöjen tilintarkastus tulee järjestää po. yhteisöä koskevan lainsäädännön mukaisesti. Tytäryhteisöjen tilintarkastajat kilpailutetaan valtuustokausittain siten, että kaikissa tytäryhteisöissä on sama tilintarkastusyhteisö tai tytäryhteisöt on jaettu tarkoituksenmukaisiin ryhmiin siten, että kullekin ryhmälle voidaan valita oma tilintarkastusyhteisö. Edellä mainittu mahdollistaa saman tilintarkastusyhteisön valitsemisen tytäryhteisön ja kaupungin tilintarkastajaksi.

Kaupungin sisäisellä tarkastuksella on oikeus kaupunginjohtajan toimeksiannon mukaisesti tarkastaa tytäryhteisöjen toimintaa. Tarkastusta varten yhteisöjen tulee antaa tarpeelliset tiedot ja avustaa tietojen saamisessa.

Tytäryhtiön ja soveltuvin osin osakkuusyhtiön tilintarkastajan tulee laatia tilintarkastuskertomuksen lisäksi yhteisön tilaa yksityiskohtaisemmin kuvaava ja toiminnan kehitysehdotuksia sisältävä erillinen tilintarkastusmuistio. Tilintarkastajan lausunto tulee pyytää myös edellä näissä ohjeissa mainittujen kaupungin takausten yhteydessä.

13 Yhteisön sisäisen valvonnan järjestäminen

Sisäinen valvonta on olennainen osa hyvän johtamisen ja hallinnon periaatetta. Valvonnan avulla varmistetaan, että tavoitteet saavutetaan, toiminta on lakien, ohjeiden ja päätösten mukaista, voimavarat ovat tuloksellisessa käytössä, omaisuus on turvattu sekä johdon saama informaatio on oikeaa, tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista. Yhteisön hallituksen ohella toimitusjohtajalla on

kokonaisvastuu yhteisön sisäisen valvonnan järjestämisestä ja sen toimivuuden varmistamisesta. Hallituksen tulee valvoa, että toimitusjohtaja hoitaa yhteistyön päivittäisjohtamisen hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Toimitusjohtajan ja muiden esimiesten vastuulla on sisäisen valvonnan rakenteiden luominen. Lisäksi heidän on jatkuvasti seurattava vastuullaan olevia toimintoja ja ryhdyttävä viivyttämättä tarpeellisiin toimenpiteisiin aina, kun lasinsäädännön tai sisäisten ohjeiden vastaista tai muutoin epätaloudellista, tehotonta ja vaikutuksetonta toimintaa havaitaan.

Hallitus ja toimitusjohtaja voivat käyttää sisäisen tarkastuksen toimintoa toteuttaessaan valvontavelvollisuuttaan. Sisäinen tarkastus tarkastaa ja arvioi sisäisen valvonnan järjestelmiä ja riskienhallintaa, toimintojen lain- ja päätöksenmukaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta, resurssien tehokasta ja taloudellista käyttöä sekä johtamisessa ja päätöksenteossa käytettävän tiedon luotettavuutta. Lisäksi se antaa tarvittaessa näihin liittyvää neuvontaa.

14 Tytäryhteisön hallinto

14.1 Riskienhallinta ja vakuutustoiminta

Kaupunki arvioi omistajan näkökulmasta konserniyhteisöihin liittyvät riskit. Toiminnalliset riskit kukin yhteisö arvioi itse ja vakuuttaa ne tarvittaessa. Kaupunginhallitus voi antaa erikseen ohjeet yhtenäisen riskienhallinnan toteuttamisesta, joiden noudattamiseen tytäryhteisöt sitoutuvat.

Järvenpään kaupungin kilpailuttamaan vakuutusturvaan sisältyvät myös merkittävimmät tytäryhteisöt. Vakuutukset kilpailutetaan kerralla kaupungin toimesta. Tytäryhteisöjen vakuutustarpeet huomioidaan kilpailutuksessa. Kustannustehokkaan vakuuttamisen varmistamiseksi, tytäryhtiö voi kuitenkin arvioida kilpailuttaako se vakuutukset itse. Menettelystä on sovittava etukäteen kaupungin konsernijohtajan kanssa.

Tytäryhteisöjen tulee varmistua, ettei olemassa olevassa vakuutusturvassa ole päällekkäisyyttä ja tästä aiheudu tarpeettomia kuluja. Yhteisöjen tulee huolehtia toimielinten jäsenten vastuuvakuutuksista.

14.2 Hankinnat

Kaupungin ja tytäryhteisöjen tulee toimia hankinnoissa ensisijaisesti yhteistyössä toteuttamalla hankinnat yhteishankintana aina silloin kun se on mahdollista. Hankintojen yhteydessä tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää kaupungin konsernipalveluita.

Järvenpään kaupungin kaikissa tytäryhteisöissä tulee noudattaa julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä sekä Järvenpään kaupunginhallituksen hyväksymiä Järvenpään kaupungin yleisiä hankintaohjeita seuraavin täsmennyksin:

- tytäryhteisö rinnastetaan Järvenpään kaupunkiin
- hankintoihin liittyvä toimivalta (mm. tarjouspyyntöjen allekirjoitus, hankintapäätös, tilaus) määräytyy tytäryhteisön hallituksen tai vastaavan toimielimen päättämien toimivaltarajojen mukaisesti
- laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta ei koske tytäryhteisön asiakirjoja.

Kaupungin tarjouspyynnöt ja puitesopimukset tulee laatia siten, että ne sisältävät, mikäli mahdollista, tytäryhteisöjen oikeuden sopimuksen mukaisten hankintojen suorittamiseen.

14.3 Tukipalvelujen hankinta

Tukipalveluja hankkiessaan tytäryhteisöjen tulee ensin selvittää kaupungin sekä konsernin muiden yhteisöjen tarjoamat palvelut sekä niiden kilpailukykyisyys muihin käytettävissä oleviin vaihtoehtoihin nähden. Tukipalveluja ovat mm. tietohallinto, kirjanpito, palkanlaskenta, koulutus, puhelinvaihe, painatus ja monistus, ruokahuolto, hankintatoiminta, konekeskus, tilapalvelut ja lakiasiat.

Yhteisöjen tulee huolehtia, että sopimukset tehdään kirjallisesti ja ovat ehdoiltaan yhteisölle edullisia, myös sopimusasioissa tulee tarvittaessa olla yhteydessä kaupungin konsernipalveluihin (Laki- ja hankintapalvelut).

14.4 Toimitilojen rakentaminen

Yhteisöjen on selvitettävä ennen rakennuttamis- tms. tilapäätösten tekemistä, onko kaupungin omistamia soveltuvia tiloja hyödynnettävissä kilpailukykyisin ehdoin.

14.5 Viestintä

Vastuu ulkoisen ja sisäisen viestinnän toimivuudesta kuuluu viime kädessä yhteisöjen toimivalle johdolle. Asianmukaisen viestinnän järjestämiseksi on varattava riittävät resurssit. Ulkoinen viestintä tulee järjestää yhteistyössä kaupungin viestinnän kanssa.

OMISTAJAOHJEISTUKSEN VOIMAANTULO

Tämä ohje liitteineen tulee voimaan 1.1.2011 alkaen. Ohje käsitellään tytäryhteisön yhtiökokouksessa tai vastaavassa muussa ylintä päätösvaltaa käyttävässä hallintoelimessä sekä yhteisön hallituksessa tai vastaavassa hallintoelimessä ja se hyväksytään tytäryhteisöä sitovaksi. Kuntayhtymät ja osakkuusyhteisöt voivat päättää noudattaa näitä ohjeita liitteineen soveltuvien osin, kuitenkin niin että nämä ohjeet ja liitteet sitovat ao. yhteisön toimielimissä Järvenpään kaupunkia edustavia henkilöitä.

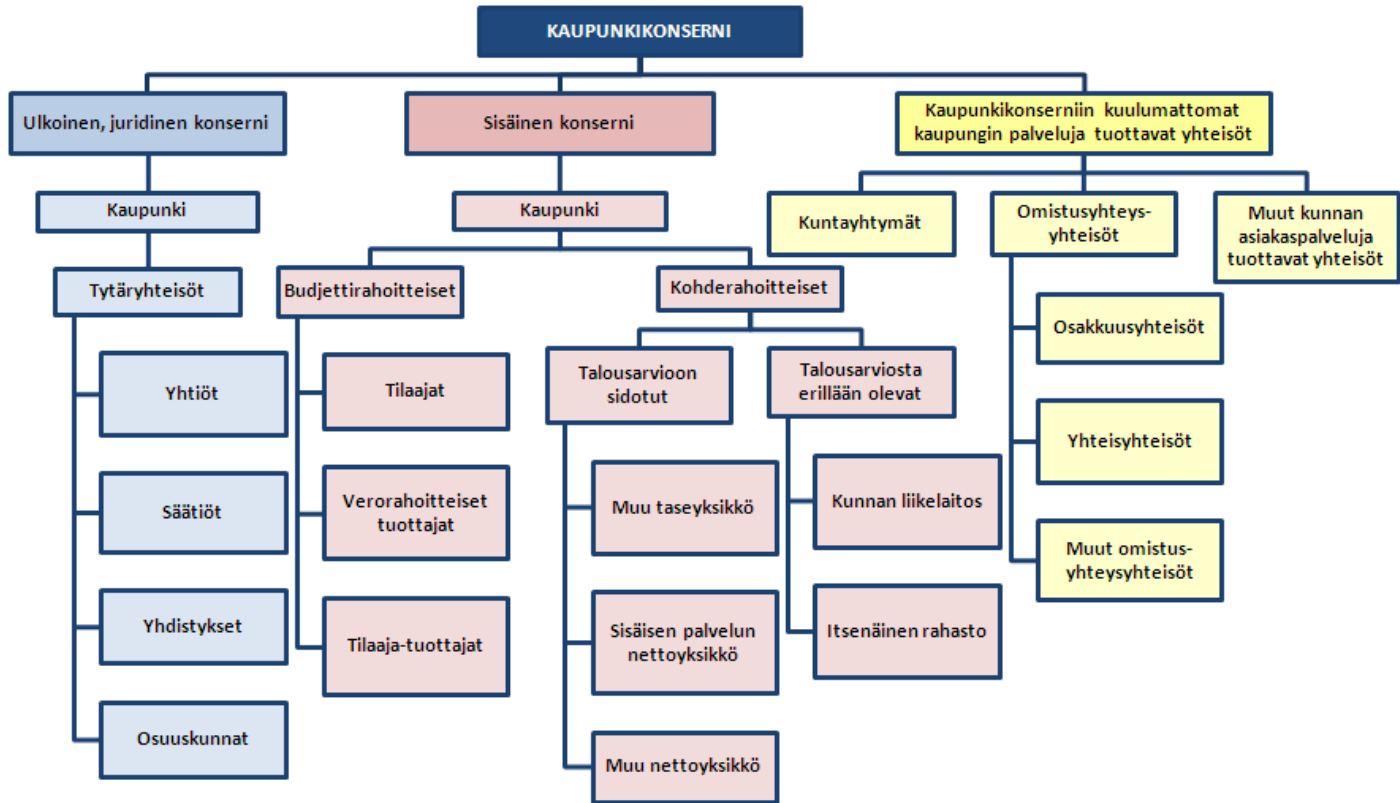
Tällä konserniohjeistuksella kumotaan aikaisemmat kaupungin omistajapolitiikkaa, sijoitustoimintaa ja konserniohjeita koskevat päätökset.

LÄHTEET:

Omistajaohjeistuskokonaisuudessa liitteineen on hyödynnetty muiden kuntien vastaavia ohjeita, sekä Kuntaliiton (29.10.2009) julkaisua:

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskeva suositus kuntakonsernissa

LIITE 1 KUNNAN KONSERNIKOKONAISUUS JA SEN OSAT

Lähde: Kuntaliitto

LIITE 2 JÄRVENPÄÄN KAUPUNKIKONSERNI JA JÄSENYHTEISÖT (31.12.2011)

sinisellä merkityt mukana konsernitilinpäätöksessä

Yhteisömuoto	Yhteisö	Kuuma- intressi	Kaupungin omistusosuus	Konsernin omistusosuus
Osakeyhtiö	Järvenpään Mestariasunnot Oy		100,0 %	
	Mestaritoiminta Oy			100,0 %
	Lepolan Helmi Oy		100,0 %	
	Saunakallion Ostoskeskus Oy		28,6 %	
	Pajalan Parkki Oy		0,4 %	43,7 %
Asunto-osakeyhtiö	Asunto Oy Tanhuaspi		100,0 %	
Kiinteistöosakeyhtiö	KiintOy Järvenpään Tilat			65,3 %
	KiintOy Järvenpään Myllytie 3, nuorisotila		43,6 %	
	Kiint Oy Järvenpään Asemamäen Paikoitustalo		40,5 %	
	Kiint Oy Järvenpään Terveystalo		100,0 %	
	Kiint Oy Mannilantien Liiketalo			100,0 %
	Kiint Oy Järvenpään harjoitushalli		35,0 %	
	Kiint Oy Jampan jalkapallohalli			
	Kuntayhtymä	Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin ky	Kuuma	2,7 %
	Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	Kuuma	23,9 %	
	Keski-Uudenmaan Vesiensuojelun kuntayht.	Kuuma	24,3 %	
	Tuusulan seudun vesilaitos kuntayhtymä	Kuuma	25,7 %	
	Eteva kuntayhtymä	Kuuma	4,1 %	
	Uudenmaan liitto - Nylands förbund	Kuuma	3,4 %	
	Uudenmaan Päihdehuollon kuntayhtymä		4,6 %	
Säätiö	Järvenpään Palvelusäätiö		(68, 0 %)	
	Kivipuiston Palvelukotisäätiö			
Yhdistys	Suomen Kuntaliitto			
	Uudenmaan virkistysalueyhdistys	Kuuma		
	Pro Rautatie			
	Järvenpään kaupunkikeskusta - Sykettä ja Sinfoniaa ry			
	Tuusulanjärven vesiensuojeluyhdistys	Kuuma		
	Keski-Uudenmaan Uusyrityskeskus ry	Kuuma		
	Suomen tieyhdistys ry			
	Vantaanjoen ja Helsingin seudun vsy ry	Kuuma		
	Keski-Uudenmaan Klubitalot ry	Kuuma		
	Osakeyhtiö	Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskus Oy Forum	Kuuma	
	Sosiaalitalo Oy		10,6 %	
	Kiljavan sairaala Oy	Kuuma	19,7 %	

Osakeyhtiö	Kiertokapula Oy			
	Kuntarahoitus Oy			
	Keski-Uudenmaan Hanke Oy		26,7 %	
	Kuntien Tiera Oy			
Kunta	Vantaan kaupunki / Keski-Uudenmaan pelastuslaitos	Kuuma		
	Tuusulan kunta / Seudullinen talouspalvelukeskus	Kuuma		
	Keravan kaupunki / Tietohallinnon palvelukeskus	Kuuma		
	Tuusulan kunta / Keski-Uudenmaan ympäristökeskus	Kuuma		
	Tuusulan kunta/ Keski-Uudenmaan asiamies- ja neuvontapalveluyksikkö	Kuuma		

LIITE 3

KAUPUNGIN EDUSTAJAN RAPORTOINTIVELVOITTEET

Kaupungin yhteisöedustaja raportoi vähintään kaksi kertaa (30.8 ja 31.12 tilanteen mukaisesti) kaupungin konsernipalveluille (talousjohtaja tai hänen määräämänsä henkilö) yhteisön taloudellisesta tilanteesta, yhteisöltä hankituista palveluista ja kaupungin tyytyväisyydestä niihin sekä yhteisössä meneillään olevista kehittämistoimenpiteistä ja muista toimintaan vaikuttavista muutoksista. Lisäksi edustaja pitää jatkuvasti yhteyttä yhteisön toimialaan kuuluvasta toiminnasta vastaavaan kaupungin virkamieheen.

Raportointi toteutetaan konsernipalveluiden tarjoamalla, siihen luodulla raportointivälineellä alkuvuodesta tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä ja toisen kerran syksyllä ennen yhteisön talousarvion laadintaa.

Raportointi edellyttää yhteisön toiminnallisen ja taloudellisen tilan tuntemista sekä jatkuvaa yhteydenpitoa vastuuhenkilön ja muiden yhteisön palveluja käyttävien toimialojen kanssa.

Yhteisöedustaja raportoi toiminnallisten tavoitteiden lisäksi seuraavista asioista:

A) Talous

- taloudellisen tilanteen arviointi (tunnusluvut)
- talouden kehitysnäkymät
- mahdolliset korjaavat toimenpiteet

B) Saadut palvelut

- ostetut palvelut
- määrät

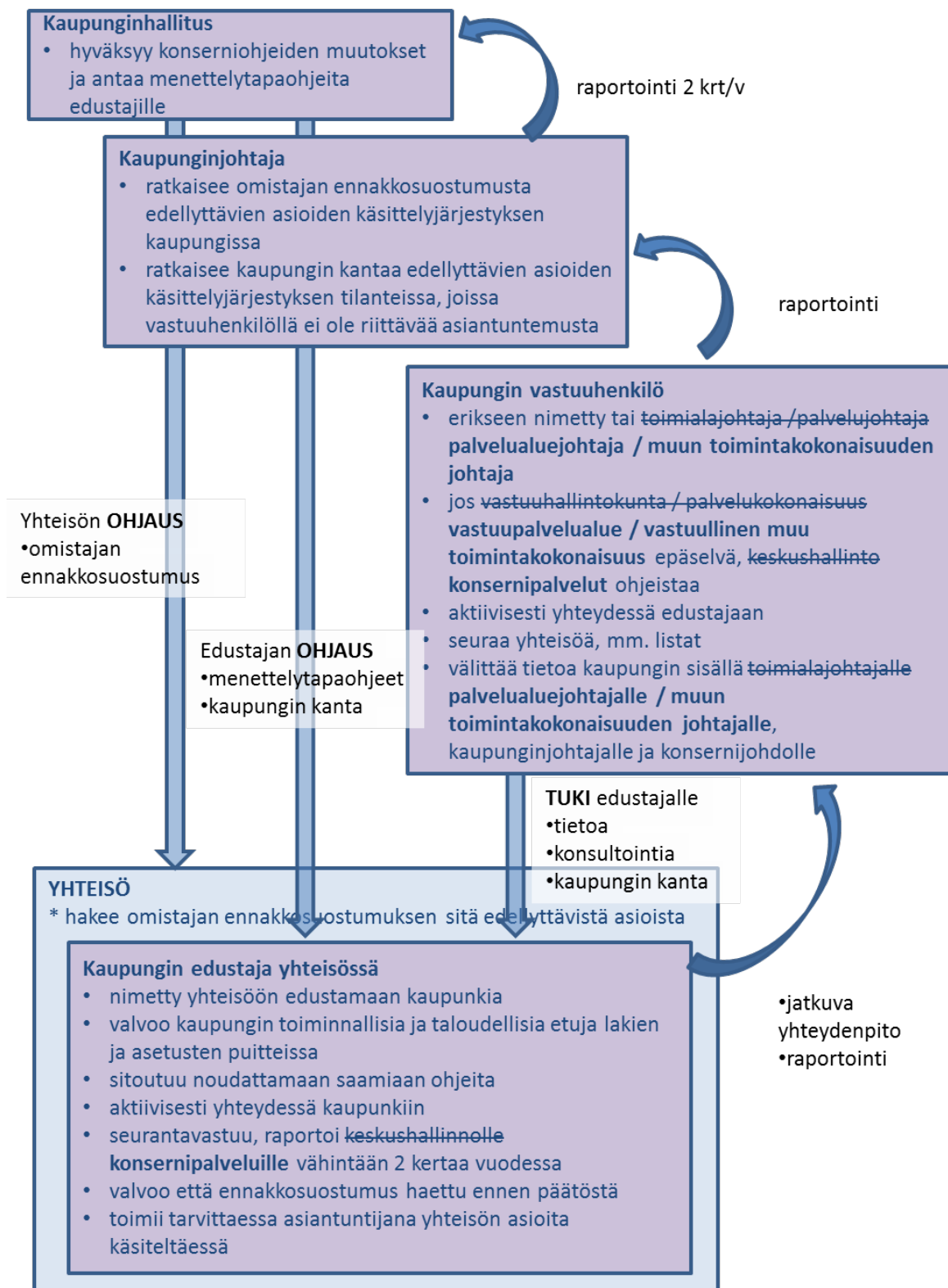
C) Tyytyväisyys palveluihin

- edustajan arvio saadun palvelun ja kaupungin tarpeen kohtaamisesta

D) Muutokset ja kehittäminen

- meneillään/tulossa olevat merkittävät muutokset ja /tai toimenpiteet

LIITE 4 YHTEISÖEDUSTAJIEN TUKI JA OHJAUS

Liite 4:

Onnistunut omistajaohjaus edellyttää aktiivisuutta ja yhteydenpitoa erityisesti yhteisöedustajan ja yhteisön vastuuhenkilön taholta. Kaupungin yhteisöedustaja tarvitsee tehtävässä onnistuakseen toiminnan eri vaiheissa tukea ja ohjausta. Yhteisöedustajien tuki ja ohjaus sekä sen sisältö on kuvattu yllä olevassa kaaviossa. Siinä keskeisen verkoston omistajaohjauksen kannalta muodostavat kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja, kaupungin vastuuhenkilö ja kaupungin edustaja yhteisössä. Kaupungin vastuuhenkilöistä yhteisöittäin pidetään ajan tasalla olevaa listaa **Järjestyksessä omistajaohjausjärjestelmä Orasessa**. Nimetyt vastuuhenkilöt tiedotetaan kaupunginhallitukselle, joka voi halutessaan tehdä muutoksia

LIITE 5

YHTEISÖJEN HALLINNON JÄRJESTÄMINEN JA HALLITUSTYÖSKENTELEY

OSAKEYHTIÖ

Osakeyhtiöitä koskevia periaatteita noudatetaan myös asunto-osakeyhtiöissä ja kiinteistöyhtiöissä sekä soveltuvin osin muissa yhteisöissä.

Tytäryhtiön hallitukseen valittujen jäsenien tulee tutustua kunnassa ja tytäryhtiön hallituksessa hyväksytyihin hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskeviin ohjeisiin ja noudattaa niitä hallitustyöskentelyssään. Tytäryhtiön hallituksen puheenjohtajan tulee huolehtia hallituksessa hyväksytyjen ohjeiden antamisesta uudelle toimitusjohtajalle ja uusille hallituksen jäsenille heidän tultua valituksi tehtävänsä.

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevat ohjeet ohjaavat myös kuntaa yhtiökokouksessa edustavia ja muita kunnan puolesta omistajaohjausta käyttäviä.

1. Yhtiökokous

Yhtiökokousta järjestettäessä on pidettävä tavoitteena sitä, että osakkeenomistajat voivat mahdollisimman laajasti osallistua päätöksentekoon yhtiökokouksessa ja että osakkeenomistajien saatavilla on ennen yhtiökokousta riittävästi tietoa käsiteltävistä asioista. Yhtiökokouksen valmisteluun liittyviä teknisiä menettelytapoja kuten yhtiökokousajasta sopimista, kutsun toimittamisaikaa ja kokouskutsun liitteisiin liittyviä suosituksia käsitellään kohdassa 7.

Kuntakonserniin kuuluvan tytäryhtiön on ennen omaa päätöksentekoaan selvitettävä konsernijohdon ennakkokäsitys asiaan silloin, kun päätettävä asia merkittävästi vaikuttaa yhtiön tai kaupungin toimintaan tai taloudelliseen vastuuseen. Pääomistajan ennakkokäsityksen selvittäminen kuuluu lähtökohtaisesti huolelliseen asioiden valmisteluun. Konsernijohdon ennakkokäsityksen selvittämiseen piiriin kuuluvia yhtiön toimenpiteitä ja ennakkokäsityksen hankkimisen käytännön menettelyä käsitellään kohdassa 6.

Varsinainen yhtiökokous valitsee hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitessaan hallituksen jäsenet.

Yhtiön hallituksen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä toimitusjohtajan läsnäolo yhtiökokouksessa on suotavaa osakkeenomistajien ja yhtiön toimielimien välisen vuorovaikutuksen edistämiseksi ja osakkeenomistajien kyselyoikeuden toteuttamiseksi käytännössä

Tilintarkastajan läsnäolo varsinaisessa yhtiökokouksessa on suotavaa, koska se mahdollistaa sen, että osakkeenomistajat voivat kysyä tilintarkastajalta tarkempia tietoja seikoista, jotka voivat vaikuttaa tilinpäätöksen tai muun kokouksessa käsiteltävän asian arviointiin.

Tilintarkastajan läsnäolon tarkoituksenmukaisuutta varsinaisessa yhtiökokouksessa tulee arvioida yhtiökohtaisesti etukäteen. Mikäli tilintarkastajan läsnäoloa varsinaisessa yhtiökokouksessa pidetään tarkoituksenmukaisena, on yhtiön hallituksen hyvissä ajoin ennen varsinaista yhtiökokousta ilmoitettava siitä erikseen tilintarkastajalle.

Hallituksen jäseneksi ensimmäistä kertaa ehdolla olevan henkilön on pääsääntöisesti osallistuttava valinnasta päättävään yhtiökokoukseen, jotta hänet voidaan esitellä osakkeenomistajille.

Hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, toimitusjohtajan ja tilintarkastajan läsnäolon tarpeellisuutta korostavilla seikoilla on merkitystä lähinnä silloin, kun kuntakonserniin kuuluvassa tytäryhtiössä on useampi osakkeenomistaja. Vastaavaa tarvetta ei ole mikäli yhtiö on kokonaan kaupungin tai kuntayhtymän omistama.

2. Hallitus

2.1. Hallituksen tehtävät ja vahingonkorvausvastuu

Hallitus

- kutsuu koolle yhtiökokouksen
- toimeenpanee yhtiökokouksen päätökset
- huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä (hallituksen yleistoimivalta)
- hyväksyy yhtiön strategian ja valvoo sen toteuttamista
- hyväksyy hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevat ohjeet
- hyväksyy sisäisen tarkastuksen, valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet ja seuraa niiden toteuttamista
- varmistaa johtamisjärjestelmän toiminnan
- hyväksyy budjetin
- valitsee ja erottaa toimitusjohtajan
- ohjaa, tukee ja valvoo määräyksin ja ohjein toimitusjohtajan vastuulla olevaa yhtiön päivittäisjohtamista siten, että hallituksella on riittävä ja ajantasainen kontrolli ylimmän johdon tehtävä- ja vastuualueista sekä yhtiön sisäisestä tilasta
- määrittää toimitusjohtajan toimitusuhteen ehdot ja hyväksyy kirjallisen toimitusjohtajasopimuksen
- hyväksyy yhtiön johtoryhmään kuuluvien henkilöiden palkkauksen ja muut edut
- vastaa yhtiön kirjanpidon ja varallisuuden valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä
- päättää yhtiön toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen epätavallisista ja laajakantoisista toimenpiteistä
- päättää yhtiön asioista sen mukaan kuin yhtiöjärjestyksessä on määrätty tai muutoin yhtiön sisäisesti on toimitusjohtajan kanssa sovittu
- huolehtii yhtiön asioiden tiedottamisesta, ellei sitä ole delegoitu hallituksen puheenjohtajalle tai toimitusjohtajalle tai muulle henkilölle
- edustaa yhtiötä ja kirjoittaa sen toiminimen
- antaa oikeuden yhtiön edustamiseen hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle tai muulle henkilölle yhtiöjärjestyksen määräysten mukaan
- valitsee hallituksen puheenjohtajan, ellei yhtiöjärjestyksessä ole toisin määrätty tai hallitusta valittaessa toisin päätetty.

2.2. Hallituksen puheenjohtaja ja hänen tehtävänsä

Hallitus työskentelee ja tekee päätöksensä hallituksen kokouksissa kollektiivisena elimenä.

Hallituksen puheenjohtajalla ei ole oikeutta tehdä yksin päätöstä hallituksen puolesta ellei hallitus ole nimenomaisesti erikseen valtuuttanut hallituksen puheenjohtajaa päättämään jostakin yksittäisestä asiasta.

Hallituksen ja sen puheenjohtajan tehtävät täsmennetään hallituksen hyväksymässä työjärjestyksessä, johon on kirjattu hallituksen työskentelytavat ja hallituksen kokoontumisaikataulu.

Hallituksen puheenjohtajan tehtävänä on muun muassa

- huolehtia, että hallitus on toimintakykyinen ja päätösvaltainen
- johtaa hallituksen työskentelyä niin, että hallitus huolehtii tehtävistään mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti
- seurata toimitusjohtajan tehtäviä ja valvoa, että toimitusjohtaja on tehtäviensä tasalla
- vastata siitä, että hallitus kokoontuu tarvittaessa tai jos hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja sitä vaatii
- hyväksyä toimitusjohtajan laatiman esityslistan hallituksen kokouksia varten
- johtaa ja kehittää hallituksen työskentelyä, valvoa kokousten valmistelua
- toimia kokouksessa puheenjohtajana sekä huolehti siitä, että kokouksesta pidetään pöytäkirjaa ja sen allekirjoittamisesta
- huolehtia osaltaan siitä, että kaupungin tytäryhtiöissä noudatetaan kuntakonsernista annettua tytäryhteisöjen konserniohjetta ja hyvästä hallinto- ja johtamistavasta annettuja ohjeita
- huolehtia erityisesti siitä, että jäljempänä kohdassa 6 mainituista asioista on ennen hallituksen lopullista päätöstä hankittu konsernijohtoon ennakkokäsitys
- huolehtia siitä, että lakisääteiset ja yhtiöjärjestyksessä määrätyt toimenpiteet ja niihin liittyvät päätökset tehdään ajallaan
- hyväksyä toimitusjohtajan edustus- yms. menot, lomat ja muut vapaat
- pitää yhteyttä hallituksen jäseniin ja toimitusjohtajaan kokousten välillä
- pitää tarvittaessa yhteyttä omistajiin kuten esim. kaupungin konsernijohtoon ja muihin sidosryhmiin myös yhtiökokousten välillä
- seurata tarkasti yhtiön toimintaa
- luoda osaltaan hyvä ilmapiiri hallituksen toiminnalle
- vastata siitä, että hallituksen työskentelyssä noudatetaan hallituksen hyväksymän työjärjestyksen määräyksiä.

2.3. Hallituksen työskentely ja päätöksenteko

Hallitus työskentelee ja tekee päätöksensä hallituksen kokouksissa kollektiivisena elimenä.

Hallituksen puheenjohtajalla ei ole oikeutta tehdä yksin päätöstä hallituksen puolesta ellei hallitus ole nimenomaisesti erikseen valtuuttanut hallituksen puheenjohtajaa päättämään jostakin yksittäisestä asiasta.

Puhelin- ja sähköpostikokoukset rinnastetaan tavanomaisiin kokouksiin ja niistä on laadittava normaaliin tapaan pöytäkirja.

Hallituksella on oltava työjärjestys, johon on kirjattu hallituksen työskentelytavat ja hallituksen kokoontumisaikataulu. Hallituksen on vahvistettava kirjallisesti yksittäisten hallitusten jäsenten erityistehtävät tai vastuualueet, jos sellaisesta on sovittu.

Toimitusjohtajalla on oikeus olla läsnä hallituksen kokouksissa ja käyttää niissä puhevaltaa.

Hallituksen kokouksista on laadittava pöytäkirja, jonka kokouksen puheenjohtaja ja vähintään yksi hallituksen siihen valitsema jäsen allekirjoittavat. Hallitus voi myös päättää, että kaikki läsnäolijat allekirjoittavat pöytäkirjan. Sellaiset yhtiön ja sen osakkeenomistajan taikka hallituksen jäsenen väliset sopimukset ja sitoumukset, jotka eivät kuulu yhtiön tavanomaiseen liiketoimintaan, on merkittävä tai liitettävä hallituksen kokouksen pöytäkirjaan.

Hallituksen jäsenellä ja toimitusjohtajalla on oikeus saada eriävä mielipiteensä merkityksi pöytäkirjaan.

Hallituksen jäsenten on säilytettävä saamiaan asiakirjoja ja muuta tietoa huolellisesti ja niin, ettei ulkopuolisilla ole pääsyä liikesalaisuudeksi katsottavaan tietoon. Myös asiakirjoja tuhottaessa hallituksen jäsenten on toimittava niin, ettei ulkopuolisella ole pääsyä liikesalaisuudeksi katsottavaan tietoon.

Hallitus ei saa tehdä päätöstä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle epäoikeutettua etua yhtiön tai toisen osakkeenomistajan kustannuksella.

Hallitus tai hallituksen jäsen ei saa noudattaa sellaista yhtiökokouksen tai yhtiön muun toimielimen päätöstä, joka on osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastaisena pätemätön.

2.4. Hallituksen työjärjestys

Hallituksella on oltava työjärjestys, johon on kirjattu hallituksen työskentelytavat ja hallituksen kokoontumisaikataulu. Hallituksen tulee kokoontua säännöllisesti ja riittävän usein tehtäviensä toteuttamiseksi. Hallituksen kokousten vähimmäislukumäärä vuodessa on arvioitava yhtiökohtaisesti yhtiön tarpeen mukaisesti. Tytäryhteisöt saavat tarvittaessa työjärjestysmallit kaupungin konsernijohtolta.

2.5. Hallituksen kokoukset

Yhtiön on ilmoitettava tilikauden aikana pidettyjen hallituksen kokousten lukumäärä sekä jäsenten osallistuminen hallituksen kokouksiin toimintakertomuksessaan.

2.6. Hallituksen toiminnan arviointi

Hallituksen on arvioitava vuosittain toimintaansa ja työskentelytapojaan. Arviointi voidaan toteuttaa sisäisenä itsearviointina tai käyttää ulkopuolista arvioitsijaa. Arvioinnin keskeisistä tuloksista tulee raportoida kirjallisesti konsernijohton määräämälle taholle.

2.7. Hallituksen jäsenten valinta

Yhtiökokous valitsee hallituksen jäsenet. Hallituksen jäsenen toimikausi on määräaikainen. Hallituksen jäsenet on valittava vuodeksi kerrallaan

Hallituksen jäseneksi valittavalta on perusteltua edellyttää tehtävän edellyttämää pätevyyttä ja mahdollisuutta käyttää riittävästi aikaa tehtävän hoitamiseen.

Hallituksen jäseneksi ja varajäseneksi valittavalta on ennen valintaa saatava kirjallinen suostumus tehtävään.

Hallitusten varajäsenten tarpeellisuutta tulee arvioida ensisijaisesti yhtiön hallituksen toimintaedellytysten kannalta. Lähtökohtana voidaan pitää sitä, että yhtiön hallituksen tehtävät ovat niin merkittäviä tehtäviä, että henkilö tehtävään suostuessaan sitoutuu aktiivisesti osallistumaan yhtiön hallituksen kokouksiin ja sen työskentelyyn, jolloin hallitusten varajäsenten tarpeellisuus merkittävästi vähenee. Avoimessa kilpailutilanteessa markkinaehtoisesti toimivissa yhtiössä ei tulisi olla hallituksen varajäseniä. Sen sijaan yhtiössä, jotka eivät toimi selvästi kilpailullisessa ympäristössä ja toteuttavat kunnan peruspalveluvelvoitteiden piirin katsottavia tehtäviä, hallituksen varajäsenien olemassaolo voi olla tarkoituksenmukaista ja perusteltua, mikäli yhtiön ja sen toiminnan sitä erityisesti katsotaan vaativan.

Kaupunkikonserniin kuuluvissa yhtiöissä tai yhtiöissä, joissa kunnilla on enemmistö, on hallituksen jäsen ehdokkaiden nimeämisessä ja valinnassa noudatettava naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia (609/1986).

2.8. Nimitysvaliokunnan perustaminen

Nimitysvaliokunnan perustamisen tarpeellisuus tulee arvioida yhtiökohtaisesti. Nimitysvaliokunnan perustaminen ei ole tarpeen kaupungin kokonaan omistamissa yhtiöissä, vaan sen tarpeellisuus tulee erikseen harkittavaksi, mikäli yhtiössä on useampia osakkeenomistajia. Yhtiökokous päättää nimitysvaliokunnan perustamisesta. Nimitysvaliokunnan tehtävät on määriteltävä valiokunnan työjärjestyksessä. Nimitysvaliokunnan tehtäviin voi kuulua valmistella yhtiökokoukselle tehtävää ehdotusta hallituksen jäseniksi ja ehdotusta hallituksen jäsenten palkkiosta ja niiden perusteista, etsiä hallituksen jäsenten seuraajaehdokkaita ja esitellä yhtiökokoukselle ehdotus hallituksen jäseniksi ja ehdotus hallitusten jäsenten palkkiosta ja niiden perusteista

Nimitysvaliokuntaan valitaan suurimpien osakkeenomistajien edustajat ja yhtiön hallituksen puheenjohtaja asiantuntijajäsenenä. Siinä tapauksessa, että omistajien edustajat harkitsevat yhtiön hallituksen puheenjohtajan asemaa, ei hallituksen puheenjohtaja voi olla valmistelussa mukana.

Kaupunkia omistajana nimitysvaliokunnassa edustaa konsernijohto erikseen päättämässään kokoonpanossa.

Nimitysvaliokunnan koollekutsujana toimii hallituksen puheenjohtaja ja valiokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan.

Nimitysvaliokunnan tulee antaa ehdotuksensa yhtiön hallitukselle hyvissä ajoin, esim. yksi kuukausi ennen varsinaista yhtiökokousta.

2.9. Hallituksen jäsenten lukumäärä, kokoonpano ja pätevyys

Hallituksen jäsenten lukumäärän ja hallituksen kokoonpanon on mahdollistettava hallituksen tehtävien tehokas hoitaminen. Kokoonpanossa tulee ottaa huomioon yhtiön toiminnan tarpeet ja yhtiön kehitysvaihe. Hallituksen tehtävien ja tehokkaan toiminnan kannalta on tärkeää, että hallitus koostuu jäsenistä, joilla on riittävä ja monipuolinen osaaminen sekä toisiaan täydentävä kokemus. Hallituksen tulee koostua henkilöistä, joilla on asiantuntemusta ja kykyä operatiivisen johdon ohjaukseen ja tukemiseen.

Hallitukseen on perusteltua valita vähintään viisi ja enintään seitsemän jäsentä lukuun ottamatta tehtäväalueeltaan suppeita pieniä yhtiöitä, joihin valitaan kolme jäsentä.

Hallituksen jäseneksi valittavalla on oltava tehtävän edellyttämä pätevyys ja mahdollisuus käyttää riittävästi aikaa tehtävän hoitamiseen. Hallituksen jäsenillä tulee olla tarkoituksenmukainen toimialan, organisaation toiminnan sekä hallinnon ja johtamisen asiantuntemus sekä soveltuva koulutus.

Kaupunginhallituksen tai kaupungin viranomaisen antaessa kaupungin yhtiökokousedustajalle hallituksen jäsenten valintaan toimiohjeet, on samalla otettava yhtiöjärjestyksen puitteissa kantaa yhtiön hallitukseen valittavien jäsenten määrään.

Kaupunkikonserniin kuuluvissa yhtiöissä tai yhtiöissä, joissa kunnilla on enemmistö, on hallituksen jäsen ehdokkaiden nimeämisessä ja valinnassa noudatettava naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia (609/1986).

2.10. Hallitusten jäsenten toimikausi

Hallituksen jäsenet on valittava vuodeksi kerrallaan.

2.11. Hallituksen jäsen ehdokkaiden ilmoittaminen osakkeenomistajille

Osakkeenomistajien on saatava tieto hallitusten jäsen ehdokkaista hyvissä ajoin ennen yhtiökokousta. Hallitusten jäsen ehdokkaat on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä ilmoittamaan yhtiökokoukskutsussa varsinaiseen yhtiökokoukseen.

2.12. Hallituksen jäsenten erityinen asettamisjärjestys

Jos hallituksen jäseniä asetetaan yhtiöjärjestyksen tai osakassopimukseen mukaan erityisessä järjestyksessä, yhtiön on selostettava asettamisjärjestys yhtiökokoukskutsussa.

2.13. Hallituksen tiedonsaanti ja uuden hallituksen jäsenen perehdyttäminen

Yhtiön on annettava hallitukselle riittävät tiedot yhtiön toiminnasta.

Hallituksen yksittäisen jäsenen on osoitettava mahdolliset tiedonsaantipyyntönsä toimitusjohtajalle tai hallituksen puheenjohtajalle, jotka puolestaan huolehtivat siitä, että pyydetty tiedot tulevat tarpeellisessa määrin koko hallituksen ja toimitusjohtajan tietoon.

Hallituksen jäsenellä ei ole oikeutta osoittaa pyyntöjään suoraan yhtiön organisaatiolle tai konsernin yksittäiselle toimihenkilölle.

Uusi hallituksen jäsen tulee erikseen perehdyttää yhtiön toimintaan. Perehdytyksestä vastaa yhtiön toimitusjohtaja ja / puheenjohtaja

Hallituksen jäsenten tulee huolehtia jatkuvasti tiedollisesta ja taidollisesta kehittymisestään.

2.14. Hallituksen jäsenten kelpoisuus, riippumattomuus ja esteellisyys

Hallituksen keskeinen tehtävä on valvoa yhtiön toimivan johdon toimintaa. Valvonnan edistämiseksi hallituksen jäsenten on oltava yhtiöstä aidosti riippumattomia.

Hallituksen jäsen ei ole riippumaton, jos

- jäsenellä on työ- tai toimosuhde yhtiöön
- jäsen on ollut työ- tai toimosuhteessa yhtiöön viimeisen kolmen vuoden aikana ennen hallituksen jäsenyyden alkamista
- jäsen saa yhtiöltä tai yhtiön toimivaan johtoon kuuluville henkilöiltä vähäistä suuremman korvauksen hallitustehtäviin liittymättömistä palveluista tai muusta neuvonnasta, esimerkiksi konsulttitehtävistä yhtiössä
- jäsen kuuluu toimivaan johtoon toisessa yhtiössä ja yhtiöiden välillä on tai on viimeisen vuoden aikana ollut asiakkuus-, toimittajuus- tai yhteistyösuhde, joka on merkittävä toiselle yhtiölle
- jäsen kuuluu toimivaan johtoon sellaisessa yhtiössä, jonka hallituksen jäsen kuuluu toimivaan johtoon ensin tarkoitettussa yhtiössä (ristikkäinen valvontasuhte)
- jäsen on tai on viimeisen kolmen vuoden aikana ollut yhtiön tilintarkastaja, nykyisen tilintarkastajan yhtiökumppani tai työntekijä taikka jäsen on yhtiökumppani tai työntekijä viimeisen kolmen vuoden aikana yhtiön tilintarkastajana toimineessa tilintarkastusyhteisössä.

Hallituksen jäsenet eivät voi olla työ- tai virkatehtävissään esimies-alaisuudessa.

2.15. Hallituksen jäsenistä ilmoitettavat tiedot

Suostumuksen yhteydessä hallituksen jäsenet täyttävät hallituksen jäsenen perustietoilmoituksen, jossa ilmoitetaan jäsenestä etukäteen määritellyt henkilö- ja omistustiedot, joiden avulla voidaan arvioida hallitusten jäsenten toimintaedellytyksiä ja suhdetta yhtiöön ennen valintaa. Henkilö- ja omistustiedot voivat käsittää esimerkiksi seuraavat tiedot:

- nimi
- syntymävuosi
- osoite
- koulutus
- päätoimi
- keskeinen työkokemus
- hallituksen jäsenyyden alkamisaika
- keskeisimmät luottamustoimet
- mahdolliset sidonnaisuudet yhtiöön
- omistukset muissa yhtiöissä, mikäli omistuksella voi olla merkitystä tehtävien hoitamisen kannalta

Yhtiön on pidettävä yllä vastaavaa rekisteriä hallituksen jäsenistä. Perustietoilmoituksella annettavissa tiedoissa tapahtuneista olennaisista muutoksista on viipymättä ilmoitettava yhtiölle.

2.16. Hallituksen jäsenten velvollisuus antaa tietoja

Hallituksen jäsenen on annettava hallitukselle hänen pätevyytensä ja riippumattomuutensa arvioimiseksi riittävät tiedot sekä ilmoitettava tiedoissa tapahtuvista muutoksista.

3. Toimitusjohtaja

3.1. Asema ja tehtävät sekä vahingonkorvausvastuu

Toimitusjohtajan tehtäviä ovat muun muassa

- hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa lain ja hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti (toimitusjohtajan yleistoimivalta)
- toteuttaa hallituksen hyväksymää strategiaa
- yhtiön liiketoimintojen suunnittelu, johtaminen ja valvonta
- yhtiön ylempien elinten, kuten hallituksen toimintojen valmistelu, esittely ja päätösten täytäntöönpano
- pitää hallituksen puheenjohtaja hyvin informoituna tytäryhtiön päivittäistilanteesta
- yhtiön muun kuin hallituksen päätösvallassa olevan henkilöstön palvelukseen ottaminen
- tavanomaisten hankinta- ja asiakassopimusten tekemisestä huolehtiminen
- huolehtia osaltaan siitä, että hallituksen puheenjohtaja on jäljempänä kohdassa 6 luetelluista asioista hankkinut ennen yhtiön sisäistä päätöksentekoa riittävän ajoissa konsernijohdon ennakkokäsityksen
- päättää hallituksen valtuuttamana tai kiireellisissä tapauksissa yhtiön toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden epätavallisista ja laajakantoisista toimenpiteistä sekä raportoida niistä niin pian kuin se on mahdollista hallitukselle (ja konsernijohdolle)
- vastata yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon järjestämisestä lainmukaisella ja luotettavalla tavalla
- huolehtia siitä, että yhtiön kaupparekisteritiedot ovat ajan tasalla
- huolehtia siitä, että yhtiön osake- ja osakasluettelot ovat ajan tasalla
- huolehtia siitä, että yhtiölle otetaan toimitusjohtajaa ja hallitusta koskevat vastuuvakuutukset
- edustaa yhtiötä tehtäviinsä kuuluvissa asioissa.

3.2. Nimittäminen

Hallitus nimittää toimitusjohtajan ja tarvittaessa hänen sijaisensa.

Yhtiön hallituksen puheenjohtajan on hankittava kaupungin konsernijohdon ennakkokäsitys tytäryhtiön toimitusjohtajan ja hänen sijaisensa valintaan ja palkkaukseen sekä mahdollisen tulospalkkiojärjestelmän käyttöönottoon tai sen muutokseen. Yhtiön toimitusjohtajalta ja hänen sijaiseltaan on saatava ennen nimitystä kirjallinen suostumus tehtävään.

3.3. Toimitusjohtajasopimus

Toimitusjohtajan palvelussuhteen keskeisistä ehdoista on laadittava yhtiön ja toimitusjohtajan välillä kirjallinen toimitusjohtajasopimus, jonka hallitus hyväksyy. Hallituksen puolesta sopimuksen allekirjoittaa hallituksen puheenjohtaja. Ennen toimitusjohtajasopimuksen hyväksyntää on yhtiön hallituksen puheenjohtajan hankittava kaupungin konsernijohdon ennakkokäsitys toimitusjohtajasopimukseen.

3.4. Toimitusjohtajasta ilmoitettavat tiedot

Yhtiön hallituksen on ilmoitettava toimintakertomuksessa toimitusjohtajasta samat tiedot kuin

hallituksen jäsenistä.

Lisäksi toimitusjohtajan tulee ilmoittaa sivutoimensa hallituksen hyväksyttäväksi ja omat ja lähiomaisen omistukset muissa yhtiöissä ja muut seikat, mikäli omistuksella voi olla merkitystä tehtävien hoitamisen kannalta.

Ilmoitusvelvollisuus koskee myös olennaisia muutoksia mainituissa seikoissa.

3.5. Toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja

Toimitusjohtajaa ei tule valita hallituksen puheenjohtajaksi, koska hallituksen tehtävä on valvoa toimitusjohtajaa. Yhtiön on pyrittävä jakamaan toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan vastuualueet selkeästi erillisellä työjärjestyksellä.

4. Palkkiot ja palkitseminen

4.1. Hallituksen jäsenten palkkiot

Yhtiökokouksessa kaupungin edustajan on noudatettava kaupunginhallituksen hyväksymiä kokous- ja vuosipalkkioiden määräytymisperusteita ottaessaan kantaa ja päätettäessä hallituksen jäsenten kokous- ja vuosipalkkioista. Hallituksen jäsenet eivät voi pääsääntöisesti olla osallisena tulospalkkio- tai muissa vastaavissa järjestelmissä.

Mikäli hallituksen jäsenelle maksetaan edellä mainittujen kokous- ja vuosipalkkioiden lisäksi palkkiota myös muulla perusteella, niistä on aina ilmoitettava hallitukselle ja ne on kirjattava hallituksen pöytäkirjaan.

4.2. Toimitusjohtajan ja muun johdon palkitseminen

Tulospalkkio- ja muiden yhtiön sisäisten palkitsemisjärjestelmien kehittäminen on yhtiön hallituksen vastuulla. Yhtiön hallitus päättää toimitusjohtajan palkitsemisesta. Yhtiön hallituksen puheenjohtajan on hankittava kaupungin konsernijohdon ennakkokäsitys tytäryhtiön toimitusjohtajan palkkaukseen sekä mahdollisen tulospalkkiojärjestelmän käyttöönottoon tai sen muutokseen ennen päätöksentekoa.

Yhtiön toimitusjohtajan palkitsemisjärjestelmässä ei käytetä osake - tai osakeperusteista palkitsemista.

4.3. Palkitsemisjärjestelmä ja palkitsemista koskevat periaatteet sekä palkkoja ja palkkioita koskevien tietojen ilmoittaminen

Yhtiön hallituksen on selostettava yhtiön toimitusjohtajalle ja muulle henkilöstölle suunnatun palkitsemisjärjestelmän periaatteet ja päätöksentekojärjestys sekä mahdolliset lisäeläkejärjestelmät ja yhtiön toimitusjohtajalle ja henkilöstölle viimeisellä tilikaudella maksettujen tulospalkkojen ja palkkioiden määrä ja palkitsemisen perusteet toimintakertomuksessa

Toimintakertomuksessa on myös mainittava, mikäli tulospalkkiota ei ole maksettu.

Hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle ja toimitusjohtajan sijaiselle viimeksi päättyneen

tilikauden aikana maksettujen palkkojen ja palkkioiden sekä luontaisetujen yhteismäärä on ilmoitettava yhtiön tilinpäätöksessä.

4.4. Toimisuhdetta koskevat tiedot

Yhtiön hallituksen on selostettava toimintakertomuksessa seuraavat toimitusjohtajan toimisuhteeseen kuuluvat taloudelliset edut:

- palkat ja muut etuudet tilikaudelta
- eläkeikä ja eläkkeen määräytymisperusteet
- irtisanomisaikaa, irtisanomisajan palkkaa ja muita mahdollisia irtisanomisen perusteella saatavia korvauksia koskevat ehdot.

5. Valvonnan järjestäminen ja riskien hallinta

5.1. Raportointi

Yhtiön hallituksen on huolehdittava, että yhtiössä on säännöllinen raportointi tavoitteiden toteutumisesta ja toiminnasta, joka on oikeassa suhteessa liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen. Mahdolliset poikkeamiset ja sen syyt kaupunkikonsernin antamasta raportoinnin järjestämisen ja toteuttamisen yleisohjeesta on erikseen kirjallisesti ilmoitettava konsernijohtolle tai sen määräämälle taholle.

5.2. Sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan toimintaperiaatteet

Sisäinen valvonta

Yhtiön hallituksen on määriteltävä sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet. Yhtiön toimitusjohtajan on huolehdittava riittävän ja toimivan sisäisen valvonnan toteuttamisesta ja ylläpitämisestä sekä toimivuuden varmistamisesta. Mahdolliset poikkeamiset ja sen syyt kaupunkikonsernin antamasta sisäisen valvonnan järjestämisen ja toteuttamisen yleisohjeesta on erikseen kirjallisesti ilmoitettava konsernijohtolle tai sen määräämälle taholle.

Konsernivalvonta

Konsernivalvonnasta vastaa kaupungin konsernijohto. Konsernivalvonnan kohdealueita ovat erityisesti konserniyhtiöiden toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi. Tätä tehtävää varten konserniohjeessa tai sen liitteessä taikka erillisessä ohjeessa vahvistetaan tunnusluvut ja mittarit, joilla tytäryhtiöiden toiminnan kannattavuutta, vaikuttavuutta ja talouden tilaa arvioidaan. Konsernivalvonnassa seurataan myös valtuuston tytäryhtiöiden toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä konserniohjeen noudattamista. Konsernivalvonnassa seurataan erityisesti riskienhallintajärjestelmien toimivuutta konserniyhtiöissä.

5.3. Riskien hallinta

Yhtiön hallituksen on selostettava toimintakertomuksessa hallituksen tietoon tulleita merkittävämpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä periaatteet, joiden mukaan riskienhallinta on järjestetty. Mahdolliset poikkeamiset ja sen syyt kaupunkikonsernin antamasta riskien hallinnan järjestämisen ja toteuttamisen yleisohjeesta on erikseen kirjallisesti ilmoitettava konsernijohtolle tai sen määräämälle taholle.

5.4. Sisäinen tarkastus

Yhtiön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiön sisäinen tarkastus on liiketoiminnan luonteen perusteella asianmukaisesti järjestetty ja se on oikeassa suhteessa liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen nähden.

Mahdolliset poikkeamiset ja sen syyt kaupunkikonsernin mahdollisesti antamasta sisäisen tarkastuksen järjestämisen ja toteuttamisen yleisohjeesta on erikseen kirjallisesti ilmoitettava konsernijohtolle tai sen määräämälle taholle.

5.5. Tilintarkastus

Kaupungin tilintarkastaja toimii myös kaupunkikonserniin kuuluvien merkittävien tytäryhtiöiden tilintarkastajana. Tämä otetaan huomioon kaupungin ja kaupunkikonserniin kuuluvien yhtiöiden tilintarkastusta koskevien palveluiden kilpailuttamista suunniteltaessa ja toteuttaessa.

Tilintarkastajan tehtävistä

Tytäryhtiön ja tilintarkastajan välisessä tilintarkastusta koskevassa sopimuksessa edellytetään, että yhtiön tilintarkastaja on velvollinen tilintarkastuskertomuksessaan nimenomaisesti lausumaan tilinpäätöksen vahvistamisesta, tuloksen käsittelystä hallituksen esittämällä tavalla sekä vastuuvapaudesta, vaikka TTL ei siihen velvoita. Jos tilintarkastaja on esittänyt hallitukselle, toimitusjohtajalle tai muulle vastuuvolliselle huomautuksen seikoista, jota ei esitetä tilintarkastuskertomuksessa vaan tilintarkastuspöytäkirjassa, huomautukset on kirjattava hallituksen pöytäkirjaan ja toimitettava pöytäkirja tiedoksi kaupungin konsernijohtolle tai sen määräämälle.

Tilintarkastajan palkkiot ja tilintarkastukseen liittymättömät palvelut

Yhtiön on ilmoitettava toimintakertomuksessa tilintarkastajan palkkiot tilikaudelta. Jos tilintarkastajalle on maksettu palkkiota tilintarkastukseen liittymättömistä palveluista, nämä palkkiot on ilmoitettava erikseen.

6. Konserni ja konsernijohto

6.1. Konsernijohtoon tehtävät

Kaupunkikonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnasta vastaa kaupungin konsernijohto. Konserniohjauksella tarkoitetaan omistajaohjausta ja tytäryhteisöjen valvontaa koskevien ohjeiden antamista. Kunkin toimielimen ja viranhaltijan tehtävät ja vastuut konserniohjauksessa ja valvonnassa määritellään tarkemmin kaupunginhallituksen hyväksymässä konserniohjeissa ja johtosäännöissä. Konsernivalvonnan kohdealueita ovat erityisesti konserniyhtiöiden toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi. Tätä tehtävää varten konserniohjeessa tai sen liitteessä taikka erillisessä ohjeessa vahvistetaan tunnusluvut ja mittarit, joilla tytäryhtiöiden toiminnan kannattavuutta, vaikuttavuutta ja talouden tilaa kaupunkikonsernissa arvioidaan. Konsernivalvonnassa seurataan myös valtuuston tytäryhtiöiden toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä konserniohjeen noudattamista. Konsernivalvonnassa seurataan erityisesti riskienhallintajärjestelmien toimivuutta konserniyhtiöissä.

Konserninjohto järjestää tytäryhtiöiden toimitusjohtajille, hallituksen puheenjohtajille ja jäsenille sekä tarvittaessa muulle henkilöstölle tilaisuuksia, joilla pyritään edistämään konsernin sisäistä yhteistyötä ja parhaimpien käytäntöjen omaksumista.

7. Yhtiökokousta koskevat menettelytavat

Yhtiökokousajasta sopiminen

Kaupunki nimeää jokaiselle yhtiölle erikseen yhtiökokousedustajansa, joka käy kyseisen yhtiön kokouksissa vuosittain. Yhtiön edustajan tulee ennen yhtiökokouksen ajankohdan päättämistä yhtiön hallituksessa olla yhteydessä yhtiölle nimettyyn yhtiökokousedustajaan ja sopia yhtiökokouksen ajankohdasta hänen kanssaan. Mikäli yhtiökokousedustajaa ei ole yhtiön tiedossa, asiasta on sovittava konsernijohtajan kanssa.

Yhtiökokouskutsun toimittaminen

Tytäryhtiöiden tulee toimittaa kutsu varsinaiseen yhtiökokoukseen viimeistään neljä viikkoa ennen kokousta ja kutsu ylimääräiseen yhtiökokoukseen vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta, mikäli yhtiöjärjestys tällaisen menettelyn mahdollistaa. Näin menettelemällä voidaan varmistaa se, että yhtiökokousasia ehditään käsitellä kaupunginhallituksessa tai kaupunginjohtajan päätöksenteossa hyvissä ajoin ennen yhtiökokousta.

Yhtiökokouskutsu liitteineen osoitetaan ja lähetetään kaupunginhallitukselle ja jäljennös kutsusta liitteineen erikseen nimetylle yhtiökokousedustajalle.

Varsinaisen yhtiökokouksen ja ylimääräisen yhtiökokouksen kutsun liitteenä tulee aina olla

- kokouksen asialista
- yhtiön yhteystiedot puhelinnumero mukaan luettuna.

Varsinaisen yhtiökokouksen ja ylimääräisen yhtiökokouksen kutsun liitteenä tulee olla kulloinkin kokouksessa käsiteltävistä asioista riippuen

- tilinpäätös kokonaisuudessaan käsittäen tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot
- toimintakertomus tai sitä vastaava toimitusjohtajan katsaus
- tilintarkastuskertomus
- talousarvio mahdollisine vastikkeineen (asunto-osakeyhtiö, keskinäinen kiinteistöyhtiö)
- yhtiön hallituksen yksiselitteinen päätösehdotus mahdollisista muista asioista (yhtiöjärjestyksen muuttaminen, osakepääoman muuttaminen yms.)
- muut mahdolliset kokoukseen liittyvät asiapaperit.

Hallituksen jäseneltä ja varajäseneltä hankitaan ennakkollinen suostumus tehtävään kirjallisena. Suostumus voidaan antaa joko määräajaksi, kuten toimikaudeksi, tai toistaiseksi. Jos hallituksen jäsen on aikanaan antanut toistaiseksi voimassa olevan kirjallisen suostumuksen, kokouskutsusta tai sen liitteestä tulee ilmetä, että suostumuksensa toistaiseksi antanut henkilö on ilmoittanut halukkuutensa jatkaa edelleen hallituksen jäsenenä.

Allekirjoitetusta yhtiökokouspöytäkirjasta tulee lähettää jäljennös kaupungin yhtiökokousedustajalle ja konsernijohtajan erikseen määrittelemälle yhtiön konsernivalvonnasta vastaavalle henkilölle viipymättä sen valmistuttua. Yhtiön edustajan tulee ilmoittaa hallituksen varsinaiseksi jäseniksi, varajäseniksi, tilintarkastajaksi ja varatilintarkastajaksi valituille tahoille valinnasta kyseiseen tehtävään toimittamalla asianosaiselle ote yhtiökokouksen pöytäkirjasta.

8. Yhtiökokousedustajan esteellisyydestä

Kaupungin yhtiökokousedustajia määrättäessä tulee erityisesti ottaa huomioon osakeyhtiölain esteellisyyssäännökset ja hyvä hallintotapa. Kaupungin palveluksessa oleva henkilö, joka kuuluu yhtiön hallitukseen ja jossa kaupunki on osakkaana, ei saa toimia kaupungin yhtiökokousedustajana yhtiökokouksessa, jossa päätetään vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille. Yhtiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsentä on myös pidettävä esteellisenä johtamaan puhetta yhtiökokouksessa, kun päätetään vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle.

9. Tiedottaminen

Kaupunkikonserniin kuuluvaa tytäryhtiötä koskevasta tiedotuksesta vastaa yhtiön puolella hallitus ja toimitusjohtaja sekä kaupungin puolella konsernijohto.

Tytäryhtiön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita ja toimintapolitiikkaa. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa tytäryhtiötä koskevissa asioissa tulee huomioida kaupungin yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset. Ennen tietojen antamista tytäryhtiön hallituksen tai toimitusjohtajan on arvioitava, voidaanko tiedot antaa aiheuttamatta tytäryhtiölle haittaa

Mikäli tytäryhtiöllä on asiakkainaan kuntalaisia, yhtiön toiminta on laajaa tai yleistä mielenkiintoa herättävää, on yhtiön huolehdittava, että yhtiössä laadittu vuosikertomus on yleisesti saatavilla. Vuosikertomus ja vastaavat tiedot ovat yleisesti saatavilla, mikäli ne ovat yhtiön internet-sivuilla.

10. Julkiset hankinnat

Kaupunkikonserniin kuuluvan tytäryhtiön ollessa julkisista hankinnoista annetun lain tarkoittama hankintayksikkö, on hallituksen ja toimitusjohtajan valvottava, että yhtiössä noudatetaan julkisista hankinnoista annettuja säädöksiä ja ohjeita.

Yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan tulee huolehtia siitä, että tytäryhtiö ei menetä hankintalainsäädännön tai oikeuskäytäntöön perustuvaa sidosyksikköasemaa suhteessa kaupunkiin ilman konserni johdolle annettua etukäteistietoa asiasta, jotta konserni johto voi tarvittaessa esittää kantansa asiaan.

Hallituksen ja toimitusjohtajan on myös valvottava, että tytäryhtiössä noudatetaan harmaan talouden torjunnasta annettuja säännöksiä ja ohjeita.

11. Lahjonnan vastaiset periaatteet

Tytäryhtiön on noudatettava hyvää liiketapaa kestityksen ja muun vieraanvaraisuuden tarjoamisen ja vastaanottamisen suhteen. Tytäryhtiön on soveltuvin osin noudatettava kaupungin antamia ohjeita ulkopuolisten kustantamista matkoista ja muiden taloudellisten etujen vastaanottamisesta ja antamisesta.

Tytäryhtiöt eivät anna taloudellista tukea poliittiseen toimintaan.

12. Vaitiolovelvollisuus ja asiakirjajulkisuus

Tytäryhtiön hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, konsernihallinnon edustaja tai muu kaupungin viranhaltija ei saa paljastaa ulkopuoliselle tytäryhtiön liikesalaisuuteen kuuluvaa asiaa.

Tytäryhtiössä saatua tietoa liikesalaisuudesta ei saa oikeudettomasti käyttää eikä ilmaista hankkiakseen itselleen tai toiselle etua ja toista vahingoittaakseen.

Hallituksen jäsenen, toimitusjohtajan ja konsernihallinnon edustajan on lisäksi säilytettävä saamiaan asiakirjoja ja muuta tietoa huolellisesti ja niin, ettei ulkopuolisilla ole pääsyä liikesalaisuudeksi katsottavaan tietoon. Myös asiakirjoja tuhottaessa edellä mainittujen henkilöiden on toimittava niin, ettei ulkopuolisella ole pääsyä liikesalaisuudeksi katsottavaan tietoon.

13. Vastuuvakuutukset

Tytäryhtiöllä on oltava riittävä vastuuvakuus hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle, mikäli se on riskeiltä suojautumisen kannalta perusteltua.

Hallituksen ja toimitusjohtajan valinta ja toimikausi

Hallitus tai sen jäsen voi erota tehtävästä ennen toimikauden päättymistä ilmoittamalla siitä kirjallisesti hallitukselle. Eroilmoitus toimitetaan yhtiön hallitukselle ja kopio siitä kaupunginkansliaan. Hallitus tai sen jäsen voidaan erottaa tehtävästään ennen toimikauden päättymistä. Erottamisesta päättää se toimielin joka on hänet tehtävään valinnut. Hallituksen jäsenen tehtävän tullessa avoimeksi kesken toimikauden, sijalle tulee varajäsen tai hallituksen muiden jäsenten tulee huolehtia siitä, että uusi jäsen valitaan yhtiöjärjestyksen mukaisesti jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Se toimielin, joka on valinnut toimitusjohtajan päättää myös hänen erottamisestaan. Erottaminen tulee voimaan välittömästi, jollei päätetä myöhemmästä ajankohdasta. Mikäli toimitusjohtaja eroaa tehtävästään, eroaminen tulee voimaan aikaisintaan, kun siitä on ilmoitettu hallitukselle.

Esteellisyys osakeyhtiössä

Hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja ei saa yhtiön hallituksessa osallistua hänen ja yhtiön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn eikä myöskään ottaa osaa yhtiön ja kolmannen välistä koskevan asian käsittelyyn, mikäli hänellä on odotettavissa siitä sellaista etua, joka on ristiriidassa yhtiön edun kanssa. Edellä mainittua sovelletaan myös oikeudenkäyntiin tai muuhun puhevallan käyttämiseen. Hallituksen jäsen ei ole lähtökohtaisesti esteellinen käsittelemään yhtiön asioista kaupungin päätöksenteossa. Esteellisyys syntyy tilanteissa, joissa yhtiön edut ovat ristiriidassa kaupungin edun kanssa tai asian tasapuolinen käsittely edellyttää, ettei henkilö saa osallistua asian käsittelyyn.

Osakeyhtiön hallituksen tehtävät ja työskentely

Hallitus on päätösvaltainen, kun kokouksessa on läsnä enemmän kuin puolet sen jäsenistä, mikäli yhtiöjärjestyksessä ei vaadita suurempaa määrää. Päätöstä ei kuitenkaan saa tehdä, ellei kaikille hallituksen jäsenille ole mahdollisuuksien mukaan varattu tilaisuutta osallistua asian käsittelyyn.

Jos hallituksen jäsen on estynyt, on hänen tilalleen mahdollisesti tulevalle varajäsenelle varattava tilaisuus osallistua asian käsittelyyn.

Hallituksen päätökseksi tulee se mielipide, jota enemmän kuin puolet läsnä olevista on kannattanut, ellei yhtiöjärjestyksen tai osakassopimuksen mukaan päätökseen vaadita määräänemmistöä. Äänten mennessä tasan päätökseksi tulee mielipide, johon puheenjohtaja on yhtynyt. Hallituksen puheenjohtajan valinnassa äänten mennessä tasan puheenjohtaja valitaan arvalla.

Hallituksen erityisvelvollisuudet

Hallituksen tulee vuosittain varmistaa ja saattaa myös omistajan tietoon se, että kaikki yrityksen toimintaan liittyvät säännökset on otettu huomioon ja tieto muutoksista on pidetty ajan tasalla koskien mm.

- kaupparekisterimuodollisuuksia
- yhtiön julkisia velvoitteita
- verojen ja lakisääteisten maksujen suorittamista
- kirjanpidon ajantasaisuutta

Vastuu osakeyhtiössä

Osakeyhtiössä vastuu voidaan jakaa kahteen osaan: rikosoikeudelliseen vastuuseen ja vahingonkorvausvastuuseen.

Osakeyhtiölaissa (OYL) on rangaistussäännöksiä osakeyhtiörikkoksesta ja –rikkomuksesta. Rangaistavaa osakeyhtiörikkoksena on OYL 16 luvun 8 § mukaan tiettyjen lain säännösten noudattamatta jättäminen (esimerkiksi yhtiön varojen lain vastainen jakaminen ja pääomallain pääoman palauttamista, koron tai muun hyvityksen maksamisesta tai vakuuden antamisesta koskevan säännöksen rikkominen). Osakeyhtiörikkomuksesta on kyse OYL 16 luvun 9 §:n mukaan esimerkiksi yhtiökokouksen pöytäkirjan nähtävillä pitämistä koskevan säännöksen rikkomisessa sekä osake- ja osakasluettelon pitämisen tai nähtävillä pitämisen laiminlyönnissä ja mm. tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten rikkomisessa. Osakeyhtiölain 15 luvun 1 §:n mukaan perustaja, hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimeensa tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut yhtiölle. Sama koskee vahinkoa, joka tätä lakia tai yhtiöjärjystä rikkomalla on aiheutettu osakeomistajalle tai muulle henkilölle. Yhtiön hallituksen jäsenen on edellä mainitun vuoksi perehdyttävä toimintaa koskevaan lainsäädäntöön huolella.

KUNTAYHTYMÄ

Kuntayhtymän toimielinten valinta

Kuntayhtymien hallintoon ja päätöksentekoon sovelletaan kuntalakia, kuntayhtymän perussopimusta sekä kuntayhtymän sääntöjä. Kuntayhtymissä ylintä päätösvaltaa käyttää joko yhtymäkokous tai kuntayhtymän perussopimuksessa määrätty jäsenkuntien valitsema toimielin, joka on yleensä valtuusto. Näissä tapauksissa on kuntayhtymissä ylimmän päättävän toimielimen lisäksi hallitus. On myös mahdollista, että kuntayhtymässä on vain yksi toimielin, hallitus. Näiden toimielinten toimivallasta ja valinnasta on määräykset kuntayhtymän perussopimuksessa ja kuntayhtymän johtosäännöissä. Pääsääntöisesti kaupunginvaltuusto valitsee perussopimusten mukaisesti kuntayhtymien valtuuston jäsenet. Kaupunginhallitus valitsee yhtymäkokousedustajat.

Valtuustojen ja hallitusten jäsenet on nimetty puolueiden piirien sopimuksilla. Huolimatta nimeämistahosta, on kaikkien Järvenpään kaupunkia edustavien noudatettava näitä konserniohjeita sekä kaupungin antamia menettelyohjeita kuntayhtymien toimielinten kokouksissa.

Vaalikelpoisuudesta kuntayhtymän toimielimiin säädetään kuntalaissa siten, että kuntayhtymän toimielimiin on vaalikelpoinen henkilö, joka on vaalikelpoinen jäsenkunnan luottamustoimeen (henkilön kotikunta on jäsenkunta, henkilöllä on jossakin kunnassa äänioikeus po. vaalivuonna, henkilö ei ole holhouksen alainen). Toimielimessä ei kuitenkaan voi toimia kuntayhtymään pysyväisluonteisessa palvelussuhteessa oleva henkilö tai valtion virkamies, joka hoitaa välittömästi kunnallishallintoa koskevia valvontatehtäviä. Vaalikelpoinen kuntayhtymän muuhun toimielimeen kuin valtuustoon tai yhtymäkokoukseen ei myöskään ole henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa asemassa sellaisessa liiketoimintaa harjoittavassa yhteisössä, jolle toimielimessä tavanomaisesti käsiteltävistä asioista ratkaisu on omiaan tuottamaan olennaista hyötyä tai vahinkoa. Johtokuntaan tai toimikuntaan voidaan kuitenkin valita sellainenkin henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen kuntayhtymän toimielimiin tai jonka kotikunta ei ole kuntayhtymän jäsenkunta. Perussopimuksessa voidaan sopia, että kuntayhtymän muun toimielimen kuin yhtymäkokouksen jäsenten tai varajäsenten tulee olla jäsenkuntien valtuutettuja. Mitä edellä määrätään osakeyhtiön hallituksen jäsenen ja puheenjohtajan velvollisuuksista ja hallituksen työskentelystä koskee soveltuvin osin myös kuntayhtymää.

Kuntayhtymän kokouskäytännöistä on määräykset kuntayhtymän omassa hallintosäännössä.

Esteellisyys kuntayhtymässä

Esteellisyydestä kuntayhtymässä noudatetaan hallintolain säännöksiä, kuten kunnissakin. Yhteisöjääviyden perusteella jäsenkunnan viranhaltija tai luottamushenkilö, joka on kuntayhtymän hallituksen jäsen, on peruskunnassa esteellinen valmistelemään, käsittelemään ja esittelemään asioita, joissa kuntayhtymä on asianosainen tai jossa sille on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa. Esteellisyys koskee tilanteita, joissa kuntayhtymän ja peruskunnan edut ovat selkeästi ristiriitaisia keskenään. Yhteisöjääviyden perusteella on kunnan edustaja (peruskunnan kunnanhallituksen jäsen tai esittelijä) kuntayhtymän hallituksessa esteellinen, kun kunta on asianosainen tai intressentti. Tämä esteellisyys voi koskea esimerkiksi oikeustoimea, jossa on tai ristiriitailanteita kuntayhtymän ja sen jäsenkunnan välillä. Kuntayhtymän rakenteesta johtuen päätöksenteossa on yleensäkin asetelma se, että kunnilla on hyötyä tai vahinkoa tehtävistä päätöksistä. Esteellisyyttä ei sen takia synny, jos kaikki jäsenkunnat saavat hyötyä päätöksestä tai saavat siitä vahinkoa yhtäläisin perustein. Esteellisyyden edellytyksenä on se, että jokin jäsenkunta saa erityistä hyötyä tai kärsii erityistä vahinkoa.

Kuntayhtymän hallituksen jäsen ei ole lähtökohtaisesti esteellinen käsittelemään yhtymän asioita kaupungin päätöksenteossa. Esteellisyys syntyy tilanteissa, joissa kuntayhtymän edut ovat ristiriidassa kaupungin edun kanssa tai asian tasapuolinen käsittely edellyttää, ettei henkilö osallistu asian käsittelyyn

Liikelaitoskuntayhtymä

Liikelaitoskuntayhtymän toimielinten valinta

Liikelaitoskuntayhtymä poikkeaa toimintaperiaatteiltaan tavallisesta kuntayhtymästä, joten sen hallinnosta on säädetty osin kuntalain kuntayhtymää koskevista säännöksistä poiketen.

Liikelaitoskuntayhtymän pakollisia toimielimiä ovat ylintä päätösvaltaa käyttävä yhtymäkokous ja johtokunta. yhtymäkokous vastaa osakeyhtiön yhtiökokousta ja johtokunta osakeyhtiön hallitusta.

Liikelaitoskuntayhtymässä on myös virkasuhteinen johtaja, johon sovelletaan yleisiä kunnallisen liikelaitoksen johtajaa koskevia säännöksiä.

Johtokunnan tehtäviä ei luetella laissa. Johtokunta päättää muista kuin yhtymäkokoukselle kuuluvista asioista, jollei ole kysymys johtajalle kuuluvasta asiasta tai jollei toimivaltaa ole siirretty johtajalle tai muulle viranomaiselle. Lähtökohtaisesti johtokunnan asema on itsenäisempi kuin kunnan tai kuntayhtymän liikelaitoksessa.

Kuntalain mukaan liikelaitoskuntayhtymän johtaja

- johtaa ja kehittää johtokunnan alaisen liikelaitoksen toimintaa, huolehtii liikelaitoksen hallinnosta sekä taloudenhoidon ja sisäisen valvonnan järjestämisestä
- huolehtii johtokunnan päätösten toimeenpanosta ja antaa johtokunnalle tiedon liikelaitoksen toiminnan kannalta merkittävistä toimenpiteistä ja tapahtumista.

Kuntayhtymän jäsenet valitsevat edustajansa kuhunkin yhtymäkokoukseen erikseen. Kaupungin yhtymäkokousedustajan valinnassa noudatetaan yllä kuntayhtymän edustajan valinnasta säädettyä. Kuntayhtymän edustajan liikelaitoskuntayhtymän yhtymäkokoukseen valitsee kuntayhtymän perussopimuksessa määrätty toimielin, jonka tehtävänä on valvoa kuntayhtymän etuja ja edustaa kuntayhtymää

huolimatta nimeämistahosta, on Järvenpään kaupunkia edustavien noudatettava näitä konserniohjeita sekä kaupungin antamia menettelyohjeita kuntayhtymien toimielinten kokouksissa.

Esteellisyys liikelaitoskuntayhtymässä

Esteellisyydestä liikelaitoskuntayhtymässä noudatetaan hallintolain säännöksiä kuntalaissa määritetyin poikkeuksin, samoin kuin kuntayhtymissäkin

YHDISTYKSET JA SÄÄTIÖT

Yhdistysten hallinnosta ja kokousmenettelystä on määräykset yhdistyslaissa ja yhdistyksen omissa säännöissä. Säätiön hallinnosta ja kokousmenettelystä on vastaavasti määräykset säätiölaissa ja säätiön säännöissä. Yhdistyslain mukaan yhdistyksen hallituksen nimeää yhdistyksen kokous. Säätiön hallituksen ja toimielinten valitsemistapa määräytyy säätiön sääntöjen mukaan. Kaupunginhallitus nimeää kaupungin kokousedustajan ja antaa menettelyohjeen hallituksen jäsenen nimeämiseksi, ellei se ole delegoinut tätä päätösvaltaa lautakunnalle.

Edustajien on noudatettava näitä konserniohjeita sekä kaupungin antamia menettelyohjeita yhdistyksen/säätiön kokouksessa ja hallituksen kokouksessa.

Mitä edellä määrätään osakeyhtiön hallituksen jäsenen ja puheenjohtajan velvollisuuksista sekä kokousmenettelystä koskee soveltuvin osin myös yhdistyksiä ja säätiöitä.

Esteellisyys yhdistyksessä ja säätiössä

Yhdistyksen jäsen ei saa yhdistyksen kokouksessa äänestää eikä tehdä päätösehdotuksia päätettäessä hänen ja yhdistyksen välisestä sopimuksesta tai muusta asiasta, jossa hänen yksityinen etunsa on ristiriidassa yhdistyksen edun kanssa. Hallituksen jäsen tai muu, jolle on uskottu yhdistyksen hallintoon kuuluva tehtävä, ei saa äänestää päätettäessä tilintarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta taikka vastuuvapauden myöntämisestä, kun asia koskee hallintoa, josta hän on vastuussa. Säätiön toimielimen jäsen tai säätiön toimihenkilö ei saa osallistua hänen ja säätiön välistä sopimusta tai muuta oikeustointa

koskevan asian käsittelyyn. Hän ei saa myöskään ottaa osaa säätiön ja kolmannen henkilön välistä oikeustointa koskevan asian käsittelyyn, mikäli hänellä on siitä odotettavissa olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa säätiön edun kanssa. Tätä sovelletaan myös oikeudenkäyntiin ja muuhun puhevallan käyttöön. Edellä mainittu koskee myös jäsenen asiamiestä tai edustajaa. Yhdistyksen ja säätiön hallituksen jäsen on yhteisöjäävin vuoksi esteellinen kaupungin päätöksenteossa käsittelemään yhteisön asioita.

Kuntakonserniin kuuluvan yhdistyksen tai säätiön hallituksen jäsen ei ole lähtökohtaisesti esteellinen käsittelemään yhteisön asioita kaupungin päätöksenteossa. Esteellisyys syntyy tilanteissa, joissa yhteisön edut ovat ristiriidassa kaupungin edun kanssa tai asian tasapuolinen käsittely edellyttää, ettei henkilö osallistu asian käsittelyyn.